

FORSVARET
Forsvarets høgskole

Spesialstyrker i “Large-scale combat operations”

Erfaringer fra Ukraina

Pablo Obreque-Cardenas

Masteroppgave
Forsvarets høgskole
vår 2024

Forord

Dette har vært en lang reise, og jeg har lært mye. Jeg håper de som leser denne oppgaven får økt innsikt i hva spesialoperasjoner er, og kanskje blir interessert i å lære mer.

Først og fremst takk til Benedikte. Og Ronja og Frank.

En stor takk til Stian Kjeksrud, denne oppgaven hadde ikke vært mulig å få til uten din kyndige veiledning og støtte. Takk for alle gode diskusjoner.

Takk til Frank Steder for all støtte underveis.

Takk til verdens beste svigermor, Berith, som alltid stiller opp.

Takk til alle på gruppe A1 ved FHS Stabskolen 2022 – 2023, det var et hyggelig og lærerikt år, mye takket være dere.

Sammendrag

I denne studien ser jeg på problemstillingen om hvordan spesialstyrker (SOF) anvendes i Large-Scale Combat Operations (LSCO) og svarer på forskningsspørsmålet om hvordan ukrainske spesialstyrker (UKRSOF) ble anvendt under den russiske invasjonen av Ukraina i perioden 24. februar 2022 til 11. november 2022, og i hvilken grad disse operasjonene har vært i tråd med SOF-teori.

I studien benytter jeg meg av et tilfellestudie, eller enkelt-case studie, som undersøkelsesdesign. Jeg har valgt en kvalitativ metode i form av en dokumentstudie hvor spørsmålet besvares gjennom empiri i form av ugradert tilgjengelig sekundærlitteratur. Jeg viser innledningsvis hvordan opphavet til dagens vestlige SOF er knyttet til operasjoner til støtte for, og mulig gjøring av, større konvensjonelle militære operasjoner. Enten gjennom operasjoner gjennomført av spesialstyrker alene eller gjennom motstandsbevegelser. Disse operasjonene er ment å binde opp fiendens styrker, spre usikkerhet og utrygghet hos fienden, gi ham stadig flere dilemmaer for å hindre effektiv beslutningstaking og redusere fiendens handlefrihet. Dette i den hensikt å gjøre egen krigføring mer effektiv.

Studien viser at UKRSOF i stor grad har blitt anvendt som en konvensjonell elitestyrke til støtte for konvensjonelle manøverelementer. Innsikter kan tyde på at UKRSOF har tatt betydelige tap i perioden og at dette kan knyttes direkte til anvendelse av de som elite-infanteri. Samtidig har UKRSOF gjennomført operasjoner som faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner, eller som kan minne om, eller som innehar elementer av, spesialoperasjoner eller oppdragssett gitt spesialstyrker. Disse operasjonene har søkt å oppnå effekter som er i tråd med det teoretiske grunnlaget for bruk av SOF til støtte for større militære operasjoner. Studien svarer således ut at UKRSOF i noen grad har gjennomført operasjoner i tråd med SOF teori. Flere av disse operasjonene er gjennomført av UKRSOF i samarbeid med motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene.

Bakgrunnen for at UKRSOF i så stor grad ender opp med å løse konvensjonelle oppdrag er både interessant og nødvendig å forsøke å finne ut av. Dette kan ha implikasjoner for, og støtte videre utvikling av, policy for vestlige småstaters SOF hva angår operasjoner i LSCO, samt kommando- og kontrollrelasjoner mellom etterretningstjenester og SOF.

Videre bør SOFs rolle ovenfor motstandsbevegelser til støtte for større militære konvensjonelle operasjoner forskes på fremover, med krigen i Ukraina som utgangspunkt. Dette i den hensikt å innrette SOF for, og utvikle policy på, forholdet mellom vestlige frontlinjestaters egen motstandsbevegelse og SOF.

Summary

In this study, I examine the issue of how Special Operations Forces (SOF) are employed in Large-Scale Combat Operations (LSCO), and address the research question of how Ukrainian Special Operations Forces (UKRSOF) were utilized during the Russian invasion of Ukraine from February 24, 2022, to November 11, 2022, and to what extent these operations align with SOF theory.

Employing a case study approach, I have chosen a qualitative methodology in the form of a document analysis, utilizing unclassified secondary literature as empirical evidence.

Initially, I elucidate how the origins of contemporary Western SOF are intertwined with operations supporting and enabling major conventional military operations, whether through independent SOF operations or through resistance movements. These operations are intended to tie up enemy forces, sow uncertainty and insecurity among adversaries, present them with increasing dilemmas to hinder effective decision-making and reduce enemy freedom of action, all with the aim of making one's style of warfare more effective.

The study reveals that UKRSOF have predominantly been utilized as a conventional elite force in support of conventional maneuver elements. Insights suggest that UKRSOF have suffered significant casualties during this period, directly attributable to their use as elite infantry. Nevertheless, UKRSOF have conducted operations falling within the realm of special operations, or bearing resemblance to, or encompassing elements of, special operations or tasks assigned to SOF. These operations have sought to achieve effects consistent with the theoretical underpinnings of employing SOF in support of larger military operations. To some degree one might say that UKRSOF has executed operations that align with SOF theory. Several of these operations have been conducted by UKRSOF in collaboration with resistance movements in occupied territories.

The underlying reasons to why UKRSOF frequently find themselves tasked with conventional missions are of interest and merit further investigation. This inquiry could have implications for, and contribute to the development of policies for the deployment of SOF from Western small states in LSCO, as well as for the command and control relationships between intelligence services and SOF. Furthermore, research should continue to explore the role of SOF in supporting resistance movements in the context of larger conventional military operations, with the war in Ukraine serving as a focal point. This endeavor should aim to develop policies regarding the relationship between resistance movements of Western frontline states and SOF.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
2 Spesialstyrker, Spesialoperasjoner og Large-Scale Combat Operations – Orkestrering av motstandskamp og informasjonsinnhenting på det operasjonelle dypet?	4
2.1 SPESIALSTYRKER - UKONVENSJONELL ELITE	4
Irregulære styrker i den stående arme	4
Fellestrekk og kjennetegn	4
SOF eller SF	5
Spesialstyrker i øst og vest	6
Oppsummering	7
2.2 SPESIALOPERASJONER – UKONVENSJONELLE OPERASJONER FOR STRATEGISK EFFEKT	7
Hva er spesialoperasjoner?	7
SOFs oppgaver og oppdragssett	9
SOF og motstandsbevegelser og opprørsgrupper	10
Spesialoperasjoners strategiske og operasjonelle effekt	13
Oppsummering	15
2.3 «LARGE SCALE COMBAT OPERATIONS» OG SPESIALOPERASJONER ETTER «THE GLOBAL WAR ON TERROR» – TILBAKE TIL FREMTIDEN?	15
Great Power Competition og Large Scale Combat Operations	15
USA vs. småstatsperspektiv	18
SOFs oppdragsportefølje i fremtidige LSCO	19
Oppsummering	22
3 Forskningsdesign	23
3.1 UNDERSØKELSESDSIGN OG METODE	23
3.2 STUDIENS SVAKHETER OG VERDI	25
Utfordringer ved studier av SOF operasjoner	25
Studiens validitet og reliabilitet	27
4 UKRSOFs operasjoner fra 24. februar 2022 til 11. november 2022	30
4.1 TIDSLINJE	30
Overordnet tidslinje for den Russisk-Ukrainske krigen - februar til november 2022	30
Tidslinje hovedpunkter SOF og Motstandsbevegelsen – februar til november 2022	32
4.2 UKRSOF OG UKRAINSK MOTSTANDSBEVEGELSE	33
Kommando og kontroll	33
Ukrainske motstandsbevegelser i det 21-århundre – organisasjon og operasjoner	37

Oppsummering	40
4.3 UKRSOF – SPESIALOPERASJONER ELLER KONVENSJONELL KNYTTNEVE?.....	41
UKRSOF – Raids, «snatch»-operasjoner, bakhold og SR?	41
UKRSOF som eliteinfanteri	42
UKRSOF og spesialoperasjoner	44
UKRSOF, HUR og SBU.....	46
Oppsummering	47
4.4 OPPSUMMERING	47
5 Konklusjon	49
Studiens innsikter	49
Anbefaling om videre forskning.....	50
Litteraturliste	51

---

1 Innledning

Kort tid etter at Russland mislykkes med å ta Hostomel Flyplass nordøst av Kiev og avansementet mot Kiev stoppet opp, startet hyllesten av de ukrainske styrkene. Ukrainske spesialstyrker ble særlig hyllet for deres innsats med å nekte russiske styrker å ta tilstrekkelig kontroll på flyplassen. Russiske styrkers hensikt var å bruke den til å ta inn flere styrker og militært materiell som skulle nyttes videre i den hurtige offensiven mot Kiev. En oppdukkende kamp for å nekte russiske styrker å benytte seg av Hostomel høres ikke ut som en spesialoperasjon i seg selv. Samtidig hadde dette stor operasjonell og mest sannsynlig strategisk effekt for Ukraina, som er noe spesialoperasjoner forsøker å oppnå, da russiske styrker var nær i å lykkes med å innta Kiev. Dette vekket interessen min for å forsøke å finne ut av hvordan ukrainske spesialstyrker ble anvendt i storskala konvensjonell krigføring.

Etter 20 år med spesialstyrker som «main effort» i kampen mot terror, etter hvert kampen mot voldelige ekstremistiske organisasjoner (C-VEO), er det interessant å undersøke hvordan SOF benyttes til støtte for den overordnede militære kampanjen i «Large-scale combat operations» (LSCO). Mye har endret seg siden forrige gang SOF og motstandsbevegelser befant seg i okkuperte områder under en konvensjonell krig i Europa. Brukes SOF til å gjennomføre spesialoperasjoner i den hensikt å oppnå stor operasjonell eller strategisk effekt og støtte større militære operasjoner ved å gjøre krigføringen mer effektiv? Eller misbrukes de som så mange ganger før ved å løse konvensjonelle oppdrag. Hva er SOFs rolle ovenfor motstandsbevegelsene? Og vil sabotasje og geriljaoperasjoner prege aktivitetene i de okkuperte områdene?

Krigen i Ukraina gir oss empiri og innsikter som er relevant utover konflikten i seg selv. Samtidig er det ikke slik at alt som skjer i Ukraina uten videre kan generaliseres til å gjelde for resten av verden. Det er viktig å undersøke krigen på sine egne premisser og unngå «cherry-picking» som kun underbygger egne hypoteser eller standpunkter. Dalsjö fra det svenske FOI beskriver at det har foregått ulike typer krigføring, til ulike tidspunkter, i ulik geografi, med forskjellig intensitet de første åtte månedene etter 24. februar 2022. Slik kan hvem som helst velge noen eksempler fra Ukraina for å underbygge egne påstander (Dalsjö, 2022, s. 5). Med dette i bakhodet har jeg ønsket å undersøke den overordnede problemstillingen om hvordan SOF anvendes i LSCO.

Helt spesifikt studerer jeg hvordan UKRSOF har blitt anvendt i krigen mellom Russland og Ukraina i perioden fra 24. februar til 11. november 2022 og om anvendelsen har vært i tråd med SOF-teori på

---

bruk av SOF til støtte for, eller som en del av, større militære operasjoner. Jeg har nyttet eksisterende teori om SOF, hvor det viktigste teoretiske grunnlaget for denne studien har vært Kiras og hans analyse av spesialoperasjoners strategiske effekt og Toguchi og Krivdos utgivelse av case-studier gjennomført av flere forskere på historiske SOF operasjoner i LSCO.

Studien søker å besvare spørsmålet gjennom et tilfellestudie, eller enkelt-case studie. Jeg har valgt en kvalitativ metode i form av en dokumentstudie hvor spørsmålene forsøkes å besvares gjennom ugradert tilgjengelig sekundærlitteratur.

Jeg finner at UKRSOF i stor grad har blitt anvendt som en konvensjonell elite-styrke, et slags elite-infanteri, til støtte for konvensjonelle manøverelementer. På grunn av denne oppdragsløsningen har UKRSOF sannsynligvis tatt betydelig tap. Det er samtidig slik at enkelte av disse operasjonene har hatt stor operasjonell eller strategisk effekt for Ukraina, spesielt under invasjonens første dager. Så selv om UKRSOF har blitt anvendt på en måte de ikke er tiltenkt, så har de bidratt til stor operasjonell eller strategisk effekt, som spesialoperasjoner søker å oppnå. Det er dog kun et fåtall av disse operasjonene som har bidratt til dette, hvor kampene om Hostomel er det klareste eksempelet.

UKRSOF har også gjennomført operasjoner som faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner, eller som kan minne om, eller som innehar elementer av spesialoperasjoner eller oppdragssett gitt spesialstyrker. Disse operasjonene har søkt å oppnå effekter som er i tråd med det teoretiske grunnlaget for bruk av SOF til støtte for større militære operasjoner. Studien svarer således ut at UKRSOF i noen grad har gjennomført operasjoner i tråd med SOF teori. Flere av disse operasjonene er gjennomført av UKRSOF i samarbeid med motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene.

Studien har gitt innsikt i at behovet for at UKRSOF alene skal gjennomføre informasjonsinnhenting i de okkuperte områdene er marginale, all den tid motstandsbevegelsen og etterretnings- og sikkerhetstjenestenes agentnettverk allerede leverer dette. Dette skulle ha åpnet for at disse kapasitetene nyttas mot for eksempel militære høyverdimål inne på russisk territorium, men det har jeg ikke funnet empirisk grunnlag for å si. Ut ifra det informasjonsgrunnlaget som er åpent tilgjengelig vil jeg hevde at det er lite sannsynlig at dette har funnet sted i utstrakt grad.

Det at UKRSOF ender opp med å i så stor grad løse konvensjonelle oppdrag, samtidig som at etterretnings- og sikkerhetstjenestene gjennomfører spesialoperasjoner, kan ha implikasjoner for videre utvikling av policy for vestlige småstaters bruk av SOF i LSCO, samt kommando- og kontrollrelasjoner mellom etterretningstjenester og SOF, og bør derfor forskes på.

Videre bør SOFs rolle ovenfor motstandsbevegelser til støtte for større militære konvensjonelle operasjoner ses nærmere på, med krigen i Ukraina som utgangspunkt. Dette i den hensikt å innrette SOF for, og utvikle policy på, forholdet mellom vestlige frontlinjestaters egen motstandsbevegelse og SOF.

I neste kapittel viser jeg innledningsvis hvordan opphavet til dagens vestlige SOF er knyttet til operasjoner til støtte for, og muliggjøring av, større konvensjonelle militære operasjoner. Enten gjennom operasjoner gjennomført av spesialstyrker alene eller gjennom motstandsbevegelser. Videre viser jeg til hvordan de endrede strategiske omgivelsene det siste tiåret har preget militær tenkning generelt og anvendelsen av SOF spesielt, og hvilke oppdrag og anvendelse eksisterende kunnskap tilsier at SOF skal ha i LSCO.

I kapittel 3 tar jeg for meg studiens undersøkelsesdesign og metode, og studien svakheter og verdi. Det er utfordringer knyttet til å studere SOF og spesialoperasjoner som foregår i tilnærmet nåtid, samtidig som det er viktig å være observant på kilders eventuelle knytninger der hvor de er tett på fenomenet det forskes på. Studiens verdi er ikke knyttet til generaliserbar kunnskap om bruk av SOF i LSCO, men studien peker på noen trender man observerer fra bruk av SOF i LSCO og setter mulige spørsmålstegn ved hva man trodde man visste og hva man må ta innover seg spesifikt fra denne konflikten, og videre peke på behov for mer forskning som vil være nødvendig for å støtte policy-utviklingen for anvendelsen av SOF i denne typen scenario.

I kapittel 4 viser jeg en tidslinje over perioden denne studien dekker, før jeg går inn i empirien knyttet til UKRSOF og ukrainsk motstandsbevegelse, og diskuterer innsiktene empirien gir underveis. Videre tar jeg for meg operasjonene som UKRSOF har gjennomført og ser disse oppimot SOF teori hva angår SOF til støtte for større militære operasjoner, før jeg kort ser på forholdet mellom UKRSOF og etterretnings- og sikkerhetstjenestene i Ukraina.

I kapittel 5 samler jeg studiens innsikter og fremmer anbefalinger om videre forskning på feltet.

---

2 Spesialstyrker, Spesialoperasjoner og Large-Scale Combat Operations – Orkestrering av motstandskamp og informasjonsinnhenting på det operasjonelle dypet?

2.1 Spesialstyrker - ukonvensjonell elite

Irregulære styrker i den stående arme

Det er vanskelig å peke på eksakt når spesialstyrker oppstod. Samtidig som stående hærer vokste frem i det tidlige moderne Europa på 1600-tallet, hadde europeiske stater ofte irregulære styrker tilknyttet sine armeer. Irregulært i denne sammenheng betyr at styrkene blant annet gjennomførte «raids» og drev rekognosering langt foran hovedstyrken. De gjennomførte operasjoner som var essensielle for statens krigføring og den regulære armeen, men som befant seg i en juridisk gråsoner. På 17- og 1800- tallet ble de irregulære styrkene formalisert, men fortsatt tydelig skilt fra kavaleriet og linjeinfanteriet. De irregulære styrkene løste noen av de samme type oppdrag som typisk har blitt løst av det som senere ble hetende spesialstyrker (King, 2018, s. 273–274).

De historiske linjene for dagens moderne vestlige spesialstyrker trekkes tilbake til andre verdenskrig og britiske Special Operations Executive (SOE), Special Air Service (SAS) og Long Range Desert Group (LRDG) og amerikanske Office of Strategic Services (OSS) (Ansbacher & Schleifer, 2022, s. 33–35; Finlan, 2019, s. 261; Kilcullen, 2019, s. 62–63; Shamir & Ben-Ari, 2018, s. 338; Stejskal, 2020, s. 5–11).

Fellestrekk og kjennetegn

Det er uenigheter rundt hva spesialstyrker er og hva som definerer dem (Shamir & Ben-Ari, 2018, s. 337). Uenighetene varierer i form og omfang. Enkelte uenigheter kommer naturlig frem av forskjellig vektlegging av kjennetegn ved spesialstyrker eller nasjonale forskjeller. Det er enklere å peke på noen fellestrekk ved spesialstyrker, enn en omforent definisjon. De er spesielt selektert og/eller trent og utrustet (Joint Chiefs of Staff, 2014, s. I–5; J. D. Kiras, 2006, s. 6–7; McRaven, 1995, s. 2; NATO, 2019, s. 1; Shamir & Ben-Ari, 2018, s. 338).

Vi vet en del om hvordan spesialstyrker skiller seg fra konvensjonelle styrker utover disse kjennetegnene, og spesielt konvensjonelle elite-enheter. Kiras skriver: "A crucial difference between special forces and corps d'elite is that the former operate in small units relative to their conventional brethren and lack the organic support of the latter" (J. D. Kiras, 2006, s. 7). Altså at et kjennetegn for spesialstyrker i operasjoner er at de skal være i stand til å operere i små enheter relativt til hvordan konvensjonelle styrker opererer. De skal også klare seg uten den støtten som normalt følger med konvensjonelle kampstyrker.

For å definere spesialstyrker for denne studien, tar jeg utgangspunkt i de felles kjennetegnene; spesielt selektert, trent og utrustet. Videre bygger jeg på hvordan spesialstyrker er beskrevet i Joint Publication 1-02, men har omskrevet definisjonen ved å ta ut elementer som knytter den til USA eller amerikanske styrkestrukturbegreper (Joint Chiefs of Staff, 2016, s. 221–222). Spesialstyrker er enheter som er selektert, trent, utrustet og utpekt for å løse spesialoperasjoner. I neste kapittel gjør jeg rede for og definerer spesialoperasjoner, som knyttes tett til definisjonen av spesialstyrker.

SOF eller SF

Enkelte skiller på definisjoner av enheter internt i spesialstyrkemiljøene, som mer eller mindre spesielle (Finlan, 2019, s. 261–262). Der vi på norsk utelukkende nytter begrepet spesialstyrker, finnes det i utgangspunktet to engelske begrep på det samme; «Special operations forces» (SOF) og «Special forces» (SF). Finlan hevder at styrker under samlebetegnelsen SOF er konvensjonelle eliteenheter og at SF er de faktiske spesialstyrkene. SOF løser konvensjonelle oppdrag og SF løser ukonvensjonelle oppdrag. SOF er bataljoner og SF er mindre enheter (Finlan, 2019, s. 261–262). Det kan ha en sammenheng med at Special Forces (SF) i USA er navnet på US Army Special Forces, som har et spesielt ansvar for «Unconventional Warfare» (UW) blant de amerikanske spesialstyrkene. UW, ukonvensjonell krigføring direkte oversatt, er støtte til motstandsbevegelser eller opprørsgrupper. Samtidig er UW en oppdragstype alle de amerikanske spesialstyrkene skal være i stand til å løse. Ingen andre spesialstyrker enn US Army SF kan kalle seg Special Forces i USA, samtidig som SOF-begrepet er samlebetegnelsen på alle spesialstyrker i USA og innbefatter og US Army SF. Samtidig er SF samlebetegnelsen på samtlige spesialstyrker i Storbritannia, uavhengig av oppdragsportefølje (UKSF). Den engelske benevnningen av spesialstyrker er altså forskjellig avhengig av nasjon. Dette kan fort gjøre det unødvendig komplisert og lite intuitivt for utenforstående. I denne studien nyttes begrepet spesialstyrker, som tilsvarer amerikanernes og NATOs bruk av samlebetegnelsen SOF og britenes bruk av SF.

Kilcullen betegner deler av oppdragstypene til SOF, som ikke er UW, for konvensjonelle militære oppdrag eller oppgaver som kunne blitt løst av elitestyrker (Kilcullen, 2019, s. 63). Andre igjen peker på at de samme oppdragstypene som Kilcullen kaller konvensjonelle, er noe av det som vil være mest fremtredende og noe av det viktigste spesialstyrker vil levere i fremtiden (J. D. Kiras, 2019, s. 20; Watling, 2021, s. 46). Dette også forvirrer mer enn det oppklarer, men vi vil se nærmere på hva spesialoperasjoner er, hvilke oppdragssett som spesialoperasjoner tradisjonelt inndeles i, og hva man tror SOF skal gjøre i fremtiden senere i denne studien.

Det kan også være utfordrende å forstå hva man legger i begrepet «spesial/spesiell» når man snakker om spesialstyrker. En kritikk er at betegnelsen «spesial/spesiell» skaper et skille mellom første rangs og annenrangs soldater. Hvis noen er spesielle, med positivt fortegn, så sier det jo noe om hva resten er (Last, 2004, s. 1–2). Dette er selvfølgelig ikke riktig. «Spesial/spesiell» i forbindelse med spesialoperasjoner og spesialstyrker bør forstås som «annerledes» og ikke bedre enn konvensjonelle styrker eller operasjoner (T. Searle, 2017, s. 11–13). Spesialstyrker er selektert, trent og utrustet annerledes. De er heller ikke mer spesialiserte enn typiske konvensjonelle enheter. Flere peker faktisk på at man i mindre grad er spesialiserte enn konvensjonelle styrker, at spesialstyrker er fleksible generalister (Gray, 2015, s. 40; T. Searle, 2017, s. 13–14; Shamir & Ben-Ari, 2018, s. 335).

Spesialstyrker i øst og vest

Tradisjonelt skiller man på vestlige spesialstyrker og spesialstyrker med sitt historiske utspring i Sovjetunionen. Vestlige spesialstyrker har hatt og har et eksternt fokus, det å påvirke en fiende et annet sted. Sovjetiske (nå eks-sovjetiske) spesialstyrker har hatt et innover rettet fokus, nemlig å påvirke interne fiender eller trussel-aktører innenfor statens eller unionens grenser (Horncastle & MacLennan, 2021, s. 44–45). Dette er ikke en helt korrekt fremstilling av østlig SOF, da de historisk har vært nyttet av Sovjet/Russland både i Afghanistan og Tsjetsjenia, men først og fremst som eliteinfanteri som taktisk støtte for konvensjonelle enheter og ikke slik man i vesten ser for seg å nytte, eller i stort nytter SOF (Bukkvoll, 2016, s. 14). Enkelte hevder at den tradisjonelle fremstillingen av vestlige spesialstyrker er for lite nyansert, da vestlige spesialstyrker ofte har hatt et internt fokus, men ønsker å fremstå som utover rettet med sin historiske tilknytning til styrkene fra andre verdenskrig (Horncastle & MacLennan, 2021, s. 44).

Tradisjonelt har spesialstyrker i øst vært tilknyttet militære og sivile etterretningstjenester og sikkerhetstjenestene. Dette gjaldt også de Ukrainske spesialstyrkene (UKRSOF) frem til relativt nylig. Etter at den amerikanske spesialoperasjonskommandoen for Europa (SOCEUR), og etter hvert andre

---

NATO-nasjoner, har stått for endring og utvikling av UKRSOF og oppbygging av en ukrainsk spesialoperasjonskommando (UKRSOCOM), har de fleste SOF avdelingene blitt overført til UKRSOCOM (Stringer, 2023, s. 83–84; White, 2022). Enkelte enheter, som for eksempel «Alfa», har blitt værende i sikkerhetstjenesten (SBU), og sannsynligvis enkelte enheter i den militære etterretningstjenesten HUR. Som for spesialstyrker i resten av verden er det ved første øyekast et tett samarbeid mellom ukrainske etterretningstjenester og UKRSOF, og det kan virke som at SOF-enheter tidvis kan være under kommando av andre entiteter enn UKRSOCOM. Dette er ikke uvanlig, under den amerikanske operasjonen som drepte Osama bin Laden i 2011 var SOF enheten som gjennomførte angrepet under kommando av CIA, som ledet og hadde ansvaret for operasjonen. Dette selv om CIA har sine egne spesielle enheter (T. Searle, 2017, s. 23). I kapittel 4 av denne studien vil forholdet og ansvarsfordelingen mellom UKRSOF, HUR og sikkerhetstjenesten SBU kort sees nærmere på.

Oppsummering

Det er uenighet om hva spesialstyrker er, hva som skiller dem fra konvensjonelle elite-enheter og hva disse styrkene egentlig skal kalles. I denne studien nyttes begrepet spesialstyrker, som tilsvarer amerikanernes og NATOs bruk av samlebetegnelsen SOF og britenes bruk av SF. Spesialstyrker er enheter som er selektert, trent, utrustet og utpekt for å løse spesialoperasjoner. I neste underkapittel gjør jeg rede for og definerer spesialoperasjoner, som knyttes tett til definisjonen av spesialstyrker.

2.2 Spesialoperasjoner – ukonvensjonelle operasjoner for strategisk effekt

Hva er spesialoperasjoner?

T.E Lawrence er den første moderne vestlige tenkeren rundt spesialoperasjoner. Hans rolle i, og utgivelser i etterkant av, «The Arabic Revolt» og den britiske kampanjen mot det Ottomanske Riket under første verdenskrig, påvirket måten SOE og OSS hovedsakelig opererte under andre verdenskrig. De gjennomførte UW med partisaner og motstandsbevegelser, samtidig som enheter som LRDG, SAS og SBS først og fremst gjennomførte rekonosering og raids (Kilcullen, 2019, s. 61–62). UW er i dag definert som «Activities conducted to enable a resistance movement or insurgency

---

to coerce, disrupt, or overthrow a government or occupying power by operating through or with an underground, auxiliary, and guerrilla force in a denied area.» (Joint Chiefs of Staff, 2016, s. 249). UW er altså aktiviteter som muliggjør en motstandsbevegelse- eller opprørsbevegelses måloppnåelse. SOF opererer gjennom, ved eller med undergrunns-, støtte- og/eller geriljakomponenten i en motstandsbevegelse i et område man ikke kan operere med konvensjonelle styrker. Det er samtidig ikke slik at alle spesialoperasjoner er UW.

Det finnes flere definisjoner på spesialoperasjoner, og akkurat som det er uenigheter rundt definisjonen av spesialstyrker er det også uenigheter om definisjonen av spesialoperasjoner. (Horncastle & MacLennan, 2021, s. 44, 52–53; T. Searle, 2017, s. 41–58).

Searles «Outside the box theory» tilbyr den korteste definisjonen på spesialoperasjoner; alt som ikke er konvensjonelle militære operasjoner (under forsvarsdepartementets ansvar og myndighet) er spesialoperasjoner (T. Searle, 2017, s. 17–18). Ulempen med denne definisjonen er at man må definere konvensjonelle operasjoner og at den har en amerikansk-rettet tilnærming med tanke på hvilke ansvar og myndigheter som er gitt det amerikanske forsvarsdepartementet, og er vanskelig å benytte for småstater.

I NATO defineres spesialoperasjoner slik:

Special operations are military activities conducted by specially designated, organized, trained, and equipped forces using distinct techniques and modes of employment. These activities may be conducted across the full range of military operations, independently or with conventional forces. Politico-military considerations may require clandestine operations and the acceptance of a degree of political or military risk not associated with operations by conventional forces. Special operations create strategic or operational level effects or are executed where significant political risk exists. (NATO, 2019, s. 1).

Og Kiras definerer spesialoperasjoner som:

Unconventional actions against enemy vulnerabilities in a sustained campaign, undertaken by specially designated units, to enable military or other governmental operations and/or resolve economically politico-military problems at the operational or strategic level that are difficult or impossible to accomplish with military or other government forces alone. (J. Kiras, 2015, s. 83)

Der hvor NATOs definisjon har mye fokus på spesialstyrkenes egenskaper og teknikker i tillegg til at spesialoperasjoner skal skape operasjonelle eller strategiske effekter, har Kiras fokus på at det er

---

ukonvensjonelle operasjoner, de skal tilrettelegge for eller muliggjøre større operasjoner eller løse problemer på operasjonelt eller strategisk nivå ingen andre kan løse alene. NATO-definisjonen er begrensende ved at styrkene som gjennomfører spesialoperasjoner må benytte seg av distinkte teknikker og metoder. Hvis ikke disse distinkte teknikkene og metode blir benyttet kan det ifølge NATO-doktrine ikke kalles en spesialoperasjon. Kiras sin definisjon er nyttig, den omtaler tilretteleggingen eller muliggjøringen av større militære operasjoner, typisk i en høyintensitetskonflikt eller «Large-scale combat operations». Kiras definisjon fokuserer på «hva», mens NATO definisjonen i for stor grad har hengt seg oppi «hvordan». Definisjonen i NATO er heller ikke særlig hjelpsom når det kommer til å forklare «misbruk» av SOF; når SOF blir satt til å løse oppdrag konvensjonelle styrker kunne løst. NATO-definisjonen inviterer til en tolkning av at så lenge det er spesialstyrker som gjennomfører en operasjon, så er det en spesialoperasjon.

Noe av kritikken som er rettet mot både Kiras' og NATOs definisjon er at de er for fokuserte på støtten til konvensjonelle militære operasjoner, og at de derfor ikke er dekkende for alle spesialoperasjoner (Horncastle & MacLennan, 2021, s. 44-45,52-53).

Jeg tar utgangspunkt i Kiras' definisjon for denne studien: Spesialoperasjoner er ukonvensjonelle operasjoner mot motstanderens sårbarheter, gjennomført av utpekte enheter, for å muliggjøre eller støtte større militære operasjoner eller/og å løse utfordringer på operasjonelt eller strategisk nivå, som vil være vanskelig eller umulig for andre entiteter å løse alene.

SOFs oppgaver og oppdragssett

Spesialoperasjoner deles tradisjonelt inn i oppdragssett eller oppgaver SOF løser. Forskjellige nasjoner har egne definisjoner på oppgavene, men her velger jeg å nytte oppgavene slik NATO har definert de, som er det de fleste vestlige småstater forholder seg til doktrinelt. NATO definisjonene er relativt brede og inneholder for eksempel flere av de enkeltstående oppgavene som nyttes av USSOF. NATO doktrine definerer oppgavene i kategoriene «Special reconnaissance» (SR), «Military assistance» (MA) og «Direct action» (DA), hvor det amerikanske UW-begrepet, som vi allerede har vært innom, kan sies å til en viss grad speiles inn under MA-kategorien, i form av handlingene trening, rådgivning, mentorering og gjennomføring av felles operasjoner (NATO, 2019, s. 8). Det er dog samtidig klart at ikke NATO driver UW for å kaste tredje staters regjeringer, så målsetningene er annerledes. Kort oppsummert er SR spesialoperasjoner for å samle inn eller verifisere informasjon av operasjonell eller strategisk betydning. MA er spesialoperasjoner knyttet til støtte og påvirkning av militære organisasjoner, statlige eller ikke-statlige, eller andre entiteter, gjennom trening, rådgivning

---

mentorering og samarbeid. DA er spesialoperasjoner i den hensikt å ta, ødelegge, fange, hente ut eller påføre skade for å oppnå spesifikke, definerte og ofte tidskriske resultat (NATO, 2019, s. 7–9).

Konvensjonelle styrker kan også gjennomføre spesialoperasjoner. Da blir de styrkene «de facto» spesialstyrker; selektert, trent, utstyrt og utpekt til å gjennomføre den spesifikke spesialoperasjonen. Et godt og kjent eksempel er den berømte tyske operasjonen mot Eben Emael, hvor styrkene som ble nyttet ble hentet inn fra forskjellige enheter, satt sammen, trent i en lang periode med de våpnene og taktikkene de skulle nytte under angrepet, og oppløst og sendt tilbake til sine opprinnelige enheter i etterkant (J. D. Kiras, 2006, s. 6). Oppgavefordelingen mellom SOF og konvensjonelle enheter er heller ikke statisk. Som et eksempel kan vi se på de 20 årene i Afghanistan hvor konvensjonelle enheter tidvis løste oppdrag innenfor MA og opprørsbekjempelse-spekteret (COIN), som tradisjonelt sorterer under SOF porteføljen (T. Searle, 2017, s. 31).

Det er dog et problem at SOF blir anvendt til å løse konvensjonelle operasjoner eller operasjoner med utelukkende taktisk effekt for en konvensjonell enhet. Da mister man først og fremst muligheten til å anvende SOF til noe annet som utelukkende SOF kunne gjort. Dette kan være med bakgrunn i at konvensjonelle sjefer på høyere nivå ikke klarer å se potensialet eller mulighetene som ligger i spesialoperasjoner eller så kan det være fordi man ikke klarer å tenke strategisk, eller operasjonelt, nok når man anvender SOF (Gray, 2015, s. 27; T. Searle, 2017, s. 32). Videre risikerer man å ta uforholdsmessige tap ved feil anvendelse av SOF (Joint Chiefs of Staff, 2014, s. 1–6).

Oppdragene som blir gitt til SOF kjennetegnes av behovet for å operere uten støtte, mulighet til å operere fordekt eller hemmelig, og tryggheten beslutningstagere søker og tilliten de har til SOF med sitt taktiske ferdighetsnivå (Watling, 2021, s. 39). Det siste kan være en fallgrube for SOF, hvor den sterke tilliten til SOF hos beslutningstagere på alle nivå, i tillegg til gripbarheten, kan resultere i at SOF blir satt til å løse viktige eller tidskriske oppdrag konvensjonelle styrker kunne løst.

SOF og motstandsbevegelser og opprørsgrupper

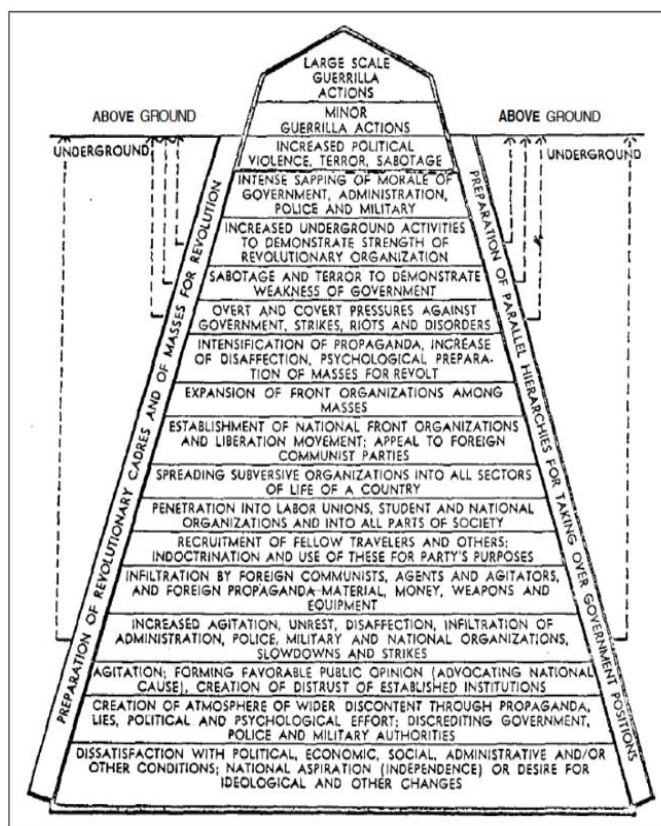
Under andre verdenskrig handlet hovedvekten av UW operasjoner gjennomført av OSS og SOE i samarbeid med motstandsbevegelser på det europeiske kontinentet om forberedelser til påfølgende større militære operasjoner. Dette kunne for eksempel være innhenting av etterretningsinformasjon, oppbinding av styrker eller sabotasje av logistikklinjer. Denne tilnærmingen til UW ble opprettholdt etter slutten på andre verdenskrig og inn i starten på den kalde krigen, men UW mislyktes stort i de sovjetiske statene (Watts et al., 2021, s. 55). Det var flere grunner til dette, men hovedsakelig kan det sies å skyldes mangelen på påfølgende større militære operasjoner, som ei heller var tiltenkt.

Motstandsbevegelsene, eller kanskje i større grad opprørsgrupper, ble stående alene og med liten effekt av sine aktiviteter (Kilcullen, 2019, s. 63).

Samtidig var det ikke lenger noe OSS i USA. Fra 1946 hadde CIA overtatt så å si hele oppdragsporteføljen, mandatene og myndighetene til OSS (Stejskal, 2020, s. 5). Gjennom den kalde krigen var det først og fremst CIA som ledet UW-operasjoner. Amerikanske spesialstyrker under kommando av US Army ble opprettet 1956, men var delaktige i flere UW operasjoner gjennom den kalde krigen (Watts et al., 2021, s. 56). Den klassiske UW'en fra andre verdenskrig utviklet seg og endret karakter gjennom den kalde krigen, og dagens definisjon av UW speiler denne utviklingen. UW operasjoner har av sin natur alltid vært preget av hemmelighold, men nå ble det viktig å ikke kunne attribuere handlingene. Enkelt sagt gikk UW fra å handle om motstandsorganisasjoners støtte for konvensjonelle militære operasjoner til å handle om få opprørsgrupper til å vokse seg store og til slutt mobilisere store deler av befolkningen og inneholde et stort nok voldspotensiale til å kaste sittende regjeringer eller fremtvinge regimeskifte. Disse operasjonene var en del av en større kampanje hvor staten bruker alle sine maktmiddel, bortsett fra de tradisjonelle konvensjonelle militære virkemidlene, for å påvirke situasjonen til sin fordel, også kjent som «Political Warfare» (Madden et al., 2016, s. xii–xiii). Disse kampanjene omtales gjerne som Irregular Warfare (IW) eller «Special Warfare Campaigns» (J. D. Kiras, 2016, s. 301; Madden et al., 2016, s. xii–xiii).

Under den siste perioden med UW utviklet det seg både stegvise modeller fra opprettelsen av kontakt med motstandsbevegelser og opprørsgrupper til storskala geriljaoperasjoner. Videre en inndeling av motstandsbevegelser/opprørsgrupper i komponenter med egne ansvarsområder. På slutten av 60-tallet ble dette innført som doktrine i form av den såkalte SORO-pyramiden (figur 1) og de tilhørende 7 stegene. Pyramiden synliggjør komponentene en motstandsbevegelse/opprørsgruppe består av, tradisjonelt 3, og etter hvert 4 deler (Kilcullen, 2019, s. 63–65).

Figur 1: SORO pyramiden (Molnar, Tinker, & LeNoir, 1966) i Kilcullen, 2019, s. 64.

Undergrunns-komponenten er den stedlige ledelsen i de okkuperte områdene hvor motstandsbevegelsen opererer. Undergrunns-komponenten er ikke synlig, og bruker både politiske og voldelige virkemidler i sin kamp. De gjennomfører rekruttering og trening av nye medlemmer, og gjennomfører typisk sabotasjeaksjoner og likvideringer. De utøver kommando over geriljakomponenten, og styrer alle støttefunksjoner og informasjonsinnhenting. Støttekomponenten er akkurat det, motstandsbevegelsens støtteelement. Medlemmene av støttekomponenten trenger ikke å være en del av motstandsbevegelsen på fast basis, men kan bidra ved behov eller mulighet. Typiske eksempler på hva støttekomponenten bidrar med er informasjon, medisinsk bistand, transport og kommunikasjon. Geriljakomponenten er den bevæpnede, synlige komponenten av en motstandsbevegelse, som typisk gjennomfører bakhold og raids og andre typiske militære operasjoner for en motstandsbevegelse. I tillegg har man gjerne en offentlig komponent som er synlig. Denne delen leder bevegelsen, sammen med undergrunns-komponenten, og styrer og eksternt

---

kommunikasjon (Fiala, 2022, s. 6–7). De syv stegene i UW er definert som: forberedelser, initial kontakt, infiltrering, organisering, oppbygning, anvendelse og transisjon (Kilcullen, 2019, s. 65).

Kilcullen lister opp en rekke endringer i samfunnet, blant annet teknologisk utvikling, som åpner for en omorganisering av motstandsbevegelsen, eller evolusjon som Kilcullen kaller det. Han peker på at organisasjonen kan bli mer modulær, med enkeltstående celler som utfører flere av de tradisjonelle rollene selv og bytter mellom funksjonene som nødvendig. Han mener og at dette gjør at måten SOF gjennomfører UW på kan endre seg, blant annet ved at flere av stegene ikke lenger krever fysisk integrering inn i motstandsbevegelsene (Kilcullen, 2019, s. 67–68).

Samtidig er denne modellen bygd på at SOF eller andre entiteter skal inn å støtte oppbyggingen og måloppnåelsen til en motstandsbevegelse eller opprørsgruppe i en annen- eller tredje-stat. Den er ikke utviklet med tanke på ens egen motstandsbevegelse under en okkupasjon. Her har på mange måter de europeiske nasjonene større historiske erfaringer å trekke på enn det amerikanerne har, men utover SOCEURs «Resistance operating concept» (ROC) finnes det lite moderne konkret teori eller litteratur på hvordan en stat skal bygge opp og understøtte sin egen motstandsbevegelse ved konflikt og okkupasjon.

SOFs rolle i det som egentlig er to ulike oppdrag kan være ganske forskjellig. På den ene siden å støtte en motstands- eller opprørsgruppe i en annen stat for å oppnå regimeendring eller påføre en motstander kostnader i «Great Power Competition» (GPC). Og på den andre siden bygge opp, støtte og anvende en motstandsbevegelse mot en fiende som har okkupert deler eller hele staten din til støtte for fremtidige større konvensjonelle militære operasjoner.

ROC beskriver ikke at SOF på noen måte skal lede motstandsbevegelsen. Historisk har etterretnings- eller hybride-organisasjoner som OSS og SOE støttet, og på mange måter ledet, motstandsbevegelser hos allierte under andre verdenskrig. Samtidig er det først og fremst er det amerikanske «Department of State» (DoS) eller CIA som har ledet UW operasjoner under den kalde krigen (Madden et al., 2016, s. xiii; Watts et al., 2021, s. 56). Under andre verdenskrig hadde OSS og SOE militære SOF avdelinger underlagt. Dagens CIA har egne spesielle enheter. Det er likevel naturlig at det er et samarbeid mellom SOF og etterretningstjenester under denne typen operasjoner, men det er historisk etterretningsorganisasjoner som har vært i ledelsen for disse.

Spesialoperasjoners strategiske og operasjonelle effekt

Kiras er en av få som gir oss dypere innsikt i den strategiske verdien av spesialoperasjoner og spesialstyrker til støtte for større militære operasjoner. Han peker på at den kanskje vanligste

---

misforståelsen av SOFs strategiske eller operasjonelle effekt til støtte for større militære operasjoner, er at man knytter det til effektene av et enkeltstående DA-oppdrag som skal åpenbare en umiddelbar, avgjørende strategisk effekt. På det strategiske nivået er effekten av spesialoperasjoner knyttet til *summen* av effektene av mange ulike spesialoperasjoner i en eller flere kampanjer. Samtidig må ikke spesialoperasjoner utelukkende forstås som en uminnelig rekke bakhold og «raids» som sakte reduserer fiendtlige styrker og kapasiteter, eller som utelukkende består av taktisk tilrettelegging for konvensjonelle styrker. Spesialstyrker må nyttes uforutsigbart for å påføre skade på viktige sårbarheter i den hensikt å svekke fiendens besluttsomhet og kapabiliteter. Spesialoperasjoner kombinerer effektene av å angripe og true det en fiende verdsetter mest eller er redd for å miste, på uventede måter. Slik former og påvirker SOF en fiendes handlemåte eller persepsjoner slik at ens egen krigføring blir mer effektiv (J. D. Kiras, 2006, s. 115). Slik knytter Kiras historiske spesialoperasjoner med utmattelsesstrategi. Spesialoperasjoner har vært nyttet for å tære på motstanderens vilje ved å gjennomføre operasjoner motstanderen ikke forventet eller ikke trodde var mulig og ved å stadig påvirke mål motstanderen ønsker å beskytte. Videre gir det fienden en rekke dilemmaer, binder opp styrker og reduserer handlefriheten hans (J. D. Kiras, 2006, s. 76–80). På en annen side er det vanskelig å bevise en direkte kausal forklaring mellom spesialoperasjoner og fysisk og psykisk utmattelse hos en motstander som en strategisk effekt. Enkelte overspiller effekten av spesialoperasjoner, mens andre mener at spesialoperasjoner har liten eller ingen nytte (J. D. Kiras, 2006, s. 9).

Kiras' betraktninger virker verdifulle for å forstå dagens spesialoperasjoner. Samtidig kan ikke spesialoperasjoner i dag utelukkende være knyttet til utmattelsesstrategi. SOF må og være pionerene som gjennomfører spesialoperasjoner for å muliggjøre at en konvensjonell styrke skal kunne ha effekt i et område hvor en motstander nekter de å entre eller projisere makt ved lagvise nektelsesvåpen- og effektorer. Da vil SOF i større grad måtte løse flere, men ikke nødvendigvis veldig mange, enkeltoppdrag over et begrenset tidsrom som til sammen gir en større operasjonell eller strategisk effekt i seg selv. Da er det ikke lenger kun summen av alle spesialoperasjonene som foregår i teateret som kan gi stor strategisk effekt, men færre enkeltstående spesialoperasjoner rettet mot å åpne en akse for å projisere effekter eller styrker inn i et teater (Pettersson & Illis-Alm, 2022, s. 88; Watling, 2021, s. 33,46).

Støtten til, og muliggjøring av, større konvensjonelle militære operasjoner er ett av to bein SOF står på. Det andre benet er enkeltstående spesialoperasjoner, alene eller med andre, som SOF gjennomfører knyttet opp mot en ønsket strategisk effekt, uten at dette skjer i rammen av en større konvensjonell militær operasjon. SOF må være i stand til å stå på begge disse beina, selv om det er åpenbart at for de fleste småtstater er SOF så små at potensiale til spesialoperasjoner til støtte for konvensjonelle operasjoner begrenses i omfang på bakgrunn av volum (Gray, 2015, s. 40).

Oppsummering

Det finnes ingen omforent definisjon eller fremtredende enkeltstående teori for spesialoperasjoner. Noen fellesnevner finnes; det er ukonvensjonelle operasjoner som søker å oppnå effekter på operasjonelt eller strategisk nivå. Spesialoperasjonene kan være til støtte for større militære operasjoner, eller uten at det skjer i rammen av en større konvensjonell militær operasjon. De kan gjennomføres av konvensjonelle styrker, men de styrkene er da «de facto» SOF. Konvensjonelle operasjoner gjennomført av SOF er fortsatt kun konvensjonelle operasjoner. Spesialoperasjoner kan gjennomføres som en del av en utmattelsesstrategi, eller som færre operasjoner for å oppnå en spesifikk operasjonell eller strategisk effekt.

UW har endret karakter over de siste 80 årene, og beveget seg fra vekk fra klassisk UW hvor motstandsbevegelsers støtte til større konvensjonelle militære operasjoner var målet, til begrensede spesialoperasjoner som en del av «Special Warfare Campaigns» hvor alle statens virkemidler foruten konvensjonelle militære operasjoner, nyttes for å påvirke en stat. I disse operasjonene er oppbyggingen og anvendelsen av opprørsgrupper eller motstandsbevegelser en av flere av statens virkemidler for å fremtvinge regimeendring eller påføre en motstander kostnader i tredjeland, slik som «Special Warfare Campaigns» eller IW ble nyttet av USA under den kalde krigen. Selv om USSOF har vært en del av flere slike kampanjer har disse historisk blitt ledet av CIA.

2.3 «Large scale combat operations» og spesialoperasjoner etter «The global war on terror» – Tilbake til fremtiden?

Great Power Competition og Large Scale Combat Operations

Vestlige spesialstyrker har hatt en stor vekst de siste 20 årene samtidig som SOF har ledet an i «The Global War On Terror» (GWOT) (Shamir & Ben-Ari, 2018, s. 339). Konfliktene i Afghanistan og Irak og

---

kampen mot ISIS/DAESH (IS) i Syria har på mange måter vært dimensjonerende for hvordan SOF har operert og utviklet seg fra 2001. Samtidig har USA og Europa, siden 2008, opplevd et stadig mer revisjonistisk Russland. Forholdet mellom Vesten og Russland har forverret seg etter hvert som Russland annekterte Krim og angrep Øst-Ukraina. På samme tid har man sett et mer selvhevdende Kina som stadig har økt sine krav i Sør-Kina havet og som gjennom sitt «belt and road»-initiativ har vist frem og investert i sine geopolitiske interesser i store deler av verden. Iran har kjempet indirekte mot USA og amerikanske og vestlige interesser i hele Midtøsten gjennom sponsede væpnede grupper som Hizbollah i Libanon eller mindre organiserte grupper av lokale eller fremmedkrigere i Irak og etter hvert Syria.

For ca. 10 år siden begynte USSOF å stille seg spørsmålet om hva SOF skal gjøre i fremtiden. Som et resultat av den opplevde endrede strategiske situasjonen USA befant seg i og hvordan konfliktene amerikanerne sto i utviklet seg, kom United States Special Operations Command (USSOCOM) ut med et «whitepaper» om «The Gray Zone» i 2015. Den uoffisielle rapporten omtalte både Russland og Kina og anbefalte USA å se på hvordan disse kunne møtes eller kontres i rommet mellom tradisjonell krig og fred, også kalt «competition» eller konkurranse. Samtidig bruker rapporten mye plass på terrororganisasjoner og lignende, og hvordan disse kan kontres. Svakheten i rapporten er beskrivelsen av, og en overdrevet tro på, en overlegen, tradisjonell amerikansk krigsmaskin, i sterk kontrast til det som dukket opp i debatten kort tid etter (USSOCOM, 2015).

På samme tid så politiske og militære ledere og tenkere i USA stadig mer bekymringsfullt på Russland og Kina, den teknologiske utviklingen og spredningen av teknologi det siste tiåret. De ønsket å skape et skifte i amerikansk militær tenkning og utvikling. «The Joint Force» skulle bevege seg fra å ha kjempet mot teknologisk underlegne fiender de siste 20 årene til det å være i stand til å kjempe mot og overvinne «near-peer» eller «peer» motstandere som har militære og teknologiske kapabiliteter som er, eller nesten er, like USAs egne kapabiliteter. Det ble gjennomført store endringer i amerikansk militær doktrine og i hvordan det amerikanske forsvaret utvikler og anskaffer nytt militært materiell og våpen. I US Army startet man på midten av 2010-tallet et stort utviklingsprosjekt for å gjøre US Army i stand til å sloss og være overlegne i denne typen militær kamp helt ytterst på konfliktskalaen, av US Army kalt Large Scale Combat Operations (LSCO) (Department of the Army, 2022, s. ix; J. D. Kiras, 2019, s. 17; Milley, 2023, s. 11–12; Toguchi & Krivdo, 2019, s. v). LSCO er definert som: «Large-scale combat operations are extensive joint combat operations in terms of scope and size of forces committed, conducted as a campaign aimed at achieving operational and strategic objectives.» (Department of the Army, 2019, s. 15). Det finnes

---

ikke i et definert norsk begrep for LSCO i skrivende stund, men som US Army definerer det må det forstås som store fellesoperasjoner både hva gjelder styrker og hva som skal oppnås. Den amerikanske doktrinelte definisjonen virker dog å være under utvikling. Nylig ble følgende definisjon foreslått for LSCO:

combat operations involving two or more general or flag officer-level echelons of command on at least one side maneuvering their commands in support of a campaign against an enemy with comparable tactics and force structure. (Dzwonczyk & Merkley, 2023, s. 4)

Denne definisjonen er på en måte mer begrensende, men gir samtidig et tydeligere bilde på hva det er. Fellesoperasjoner er tatt ut, kanskje først og fremst for å gi mulighet for historiske eksempler. LSCO er altså kampooperasjoner med minimum 2 eller flere brigader på en side (tilsvarende for sjø og luft) som faktisk manøvreres i en kampanje mot en «near-peer» eller «peer» fiende.

Forrige gang USA gjennomførte LSCO var helt initielt under OIF i 2003, hvis man samtidig til en viss grad ser vekk fra deler av den foreslåtte definisjonen. Det er ikke rimelig å si at Irak var en «near-peer» eller «peer» av USA og deres «Coalition of the willing».

Det er derimot enkelt, både innunder den offisielle og den foreslåtte definisjonen, å definere krigen mellom Russland og Ukraina i tidsperioden studien dekker som LSCO. Krigshandlingene som har foregått i Ukraina siden 24. februar 2022 kan defineres som LSCO. Det er den største militære konflikten i Europa siden andre verdenskrig (Pettersson & Ilis-Alm, 2022, s. 77). Den foregår mellom to kapabilitetsmessig «near-peer adversaries», all den tid Ukraina har mottatt den typen og mengden militær støtte fra EU- og NATO-land som de har frem til i dag og Russland er avskrekket fra å bruke nukleære våpen. Utover det nukleære aspektet benytter både Ukraina og Russland stort sett alt de har av militære kapabiliteter i alle domener for å slå hverandre både på slagmarken i Ukraina og langt inne i Russland.

Flere har kritisert US Army sitt fokus på LSCO. At US Army må sette seg i en posisjon hvor de kan vinne USAs tradisjonelle, konvensjonelle kriger hvis de skulle komme, får de forståelse for (Watts et al., 2021, s. 72–73). Men det amerikanske militæret og de militære tenkerne som støtter denne linjen kritiseres for å legge for mye vekt på denne ytre delen av konfliktskalaen og for lite på konkurransedelen. Konkurransen ansees som minst viktig som den eventuelle krigen, og har stor betydning for utgangspunktet for krigen og LSCO som eventuelt måtte komme. Fokuset på LSCO kritiseres også for at det ikke er på linje med russisk militær tenkning og at det er usannsynlig at Kina og Russland vil

---

oppsøke eller sette seg i en posisjon hvor man kommer i militær konflikt med USA eller dets allierte, all den tid de fortsatt anser USA konvensjonelt militært overlegne (Horncastle & MacLennan, 2021, s. 50–51; Watts et al., 2021, s. 73). På en annen side er det jo akkurat USAs usikkerhet på egen militær overlegenhet som har vært med på å initiere all nytenkningen innenfor militære doktriner og utvikling av «The Joint Force» og US Army's fokus på LSCO (Department of the Army, 2022, s. ix; J. D. Kiras, 2019, s. 17).

I 2016 skrev daværende Sjef USSOCOM, General Joseph L Votel, om UW i en artikkel om «the Grey Zone», denne gangen med et større fokus på konkurranseperspektivet og Russland og Kina. Her ble det fremhevet at i den kommende perioden vil trusler mot USA forekomme i «the gray zone» og ikke i form av tradisjonell militær konfrontasjon (Votel et al., 2016, s. 102). Det er et lite paradoks at dette skrives etter at US Army begynte å dreie mot LSCO som fremtiden i 2014, og at LSCO året etter Votel's artikkel tas inn i US Army doktrine (Dzwonczyk & Merkley, 2023, s. 2).

USA vs. småstatsperspektiv

Slik ser vi to retninger utvikle seg i USA, konkurranse og tradisjonell krig. Det ene er ikke ment å utelukke det andre, men det diskuteres hva som er viktigst å utvikle eller ha på plass først. Det er og langs dette skillet forskjellen utvikler seg mellom de store og de små statene i vesten; størst fokus på «Great Power Competition» (GPC) eller størst fokus på invasjonforsvar/totalforsvar og LSCO. Erkjennelsen i USA av den endrede strategiske situasjonen speiles i Europa, men med et litt annet perspektiv. Det er liten tvil om at småstatsperspektivet på bruken av SOF først og fremst ser mot hvordan SOF kan tilrettelegge for den overordnede kampanjen eller gi strategisk effekt i en krigstilstand, fremfor å skulle drive konkurranse. Evnen til å levere effekt i fullstrids-scenarier og støtte til avskrekking veier tyngre enn å konkurrere om innflytelse eller hegemoni. Men dette er på ingen måte motpoler. Amerikansk GPC kan utspille seg i Eurasia som støtte til en annen stats forberedelser til, eller gjennomføring av, LSCO.

At enkelte stater vektlegger GPC og andre vektlegger effekter inn i LSCO betyr ikke at man ser for seg to forskjellige retninger SOF kan utvikle seg i, men at man ser på nytten av SOF i forskjellige deler av konfliktspekteret. Det kan også være et resultat av at man forholder seg til den geopolitiske virkeligheten man står i. Der hvor man diskuterer USSOF og UKSF rolle i konkurranse i tredjeparts stater eller støtte til å bygge opp samfunnets motstandsdyktighet og motstandsorganisasjoner hos allierte, fokuserer småstats-SOF på hvordan man kan nyttes ved krigsutbrudd hjemme, i tillegg til å

---

støtte de viktigste allierte med små bidrag ute. Viktigheten av totalforsvaret og motstandskamp er i større grad omforent i de europeiske småstatene, men det er uenighet om hvorvidt det er SOF som skal lede motstandskampen (Pettersson & Ilis-Alm, 2022, s. 88; Stringer, 2022, s. 70).

Utover de åpenbare forskjellene på stormakten USA og de fleste europeiske stater i hvordan de anvender militærmakt for å beskytte sine interesser, hvordan politisk ledelse i USA anvender SOF og hvilken myndighet og ressurser SOF er gitt for å operere i henhold til intensjon, er ikke minst mengde av betydning. USSOF er så mange ganger større en spesialstyrkene i noen andre vestlige nasjoner at det er naturlig å se på hva kun SOF kan gjøre på en annen måte i Europa, utover hvordan statene i seg selv nytter militærmakt. Dette kan være hvorfor enkelte hevder at SOF i småstater i større grad må løse operasjonelt og strategisk viktige SR/DA oppdrag, fremfor først og fremst å lede, støtte eller være en del av motstandsorganisasjoner hjemme, og partner-, motstands- eller opprørsgrupper ute. Det pekes blant annet på at Heimevern (el tilsvarende) må være i en ledende rolle i trening og operering av en motstandsbevegelse for å frigjøre SOF til å løse andre oppdrag. (Pettersson & Ilis-Alm, 2022, s. 88,90; Watling, 2021, s. 44–45).

Det er naturlig å tenke at småstatsperspektivet preger Ukrainisk tenkning om bruk av SOF, men som vi ser over finnes det ikke et omforent småstatsperspektiv på bruk av SOF i LSCO. SOCEURs Resistance Operating Concept (ROC) ble i utgangspunktet utviklet for statene i Baltikum. Dagens UKRSOF er bygd opp av USSOF fra Special Operations Command Europe (SOCEUR) og etter hvert andre SOF-styrker i NATO. Som vi vil se senere er det UKRSOF som, nedfelt i lov, har ansvaret for Motstandsbevegelsen i Ukraina (Danylyuk, 2023).

SOFs oppdragsportefølje i fremtidige LSCO

Det er bred enighet om at oppdragstypene/oppgavene som SOF løser i dag vil bestå. Spørsmålet er om man, for å gjøre SOF i stand til å ha større handlingsrom på å utvikle seg og å komme i posisjon, skal sette vekk noen oppdrag til andre. Det er rimelig å anta at noen oppdrag vil være mer fremtredende eller dominerende for SOF enn andre i tiden fremover (J. D. Kiras, 2019, s. 20; Votel et al., 2016; Watling, 2021, s. 39, 44–45; Wilson III, 2022, s. 3). Over tid ser vi at typiske oppdrag som ble løst av SOF overlates til konvensjonelle enheter etter hvert som dette ansees som mulig av militære beslutningstagere. Dette for å ha mulighet til å nytte SOF til det konvensjonelle enheter til enhver tid nettopp ikke kan gjøre. Dette forklarer blant annet endringer vi nå ser i Storbritannia, hvor spesialiserte enheter under British Army og Royal Navy gjøres «special operations capable», og blir

---

satt til å løse oppdrag som skal frigi UKSF til å løse viktigere og mer krevende oppdragssett (Ministry of Defence, 2021, paragr. 7.18-7.19).

Samtidig som det er bred enighet om at oppdragssettene vil bestå, er det uenigheter på hvor effektivt deler av oppgavene er, for eksempel UW. UW trekkes frem av enkelte som kanskje det viktigste oppdragssettet SOF tar med seg inn i LSCO (Toguchi & Krivdo, 2019, s. 254; Votel et al., 2016, s. 4). Votel argumenterer for at det har vært flere vellykkede UW operasjoner etter andre verdenskrig og fremhever Afghanistan og operasjoner med Nord-Alliansen i perioden etter 11. september 2001 og USSOF i Nord Irak under Operation Iraqi Freedom (OIF) i 2003 (Votel et al., 2016, s. 4). Det første en UW operasjon med støtte fra konvensjonelle enheter som førte til at et sittende regime falt og det andre en UW operasjon til støtte for den større konvensjonelle kampanjen. Kilcullen omtaler klassisk UW som kosteffektiv og fungerende (Kilcullen, 2019, s. 61). På den andre siden stiller Kiras spørsmålstegn til effekten av UW på det europeiske kontinentet under andre verdenskrig til støtte for den større konvensjonelle militære kampanjen, og peker på at dette er i beste fall utfordrende å måle (J. D. Kiras, 2016, s. 337). Og Watts kan vise til en laber suksessrate for moderne UW under den kalde krigen (Watts et al., 2021, s. 54–56). På tross av usikkerheten knyttet til effekten av UW peker altså flere på UW som en av SOFs hovedoppgaver i LSCO. Det kan vanskelig tolkes på noen annen måte enn at man enten er uenige i vurderingene og/eller verdien av de historiske dataene. Eller at enkelte vurderer at det på bakgrunn av de mulige oppnådde effektene, og de relativt små kostnadene knyttet til disse, så er risikoen for at man ikke oppnår mye verd å ta.

Under GWOT har SOF operert og løst sine oppdrag stadig mer støttet av konvensjonelle enheter som har muliggjort operasjonene. I konkurranse, og spesielt konflikt, med statlige aktører må SOF nå erkjenne at forholdene er snudd på hodet. SOF vil nå være de nødvendige tilretteleggere for å sikre tilgang for, eller projeksjon inn, av konvensjonelle styrker i et «anti access/area denial-» (A2AD) teater, et område hvor motstanderen nytter lagvise våpen og andre effektorer og detektorer for å nekte en fiende å projisere styrker eller makt inn. SOFs oppdragssett tidlig i en større militær kampanje er nå en forutsetning for at den fellesoperative styrken skal være i stand til å kunne entre operasjonsområdet med en akseptabel risiko. Samtidig vil det være en krevende omstilling for beslutningstagere på både militært og politisk nivå å tillate SOF å operere slik de må i disse omgivelsene. Vesten har i lang tid bedrevet krigføring i et teater hvor man har vært teknologisk overlegne, operert med ubestridt luftherredømme og relativt lav risiko. Dette har ført til at beslutningstagere forventer å se det samme som SOF-styrken ser. De forventer til enhver tid å vite hvor styrken er, kommunisere med enheten og derav ha mulighet til å avbryte oppdrag på et hvilket

---

som helst tidspunkt. De forventer og å ha relativt lav risiko å forholde seg til. Men disse forventningene må endres og avklares. SOF må nå i større grad operere alene i områder med konstant fiendtlig overvåkning i flere spekter og med veldig høy trussel og risiko (Watling, 2021, s. 39–46; Wilson III, 2022, s. 2).

SOF er ikke ukjent med å være operasjonelle tilretteleggere for den konvensjonelle styrkens inntreden i et teater eller i terreng dominert av fienden. Hvis vi ser tilbake på historikken til de moderne spesialstyrkene så var det slik de ble unnfanget. Dette var intensjonen til hovedtyngden av oppdragene britiske SOE og SAS og amerikanske OSS i Europa løste før den allierte landgangen i Normandie og som for eksempel «The Alamo Scouts» gjennomførte for den amerikanske 6. Armé i Stillehavs-teateret (Toguchi & Krivdo, 2019, s. 126). Siste gangen SOF var operasjonelle tilretteleggere for den konvensjonelle styrken i en størrelse av betydning var i 2003 da US SOF ledet «TF Viking» og fikk åpnet en front nord i Irak under OIF og bandt opp store irakiske styrker når hovedstyrken entret fra Kuwait (Toguchi & Krivdo, 2019, s. 245). Selv om OIF var den siste konvensjonelle krigen USA har gjennomført av en viss størrelsesorden er det rimelig og si at dette ikke var mot en «near-peer» eller «peer» motstander, og USSOF entret og opererte relativt fritt i de kurdiske områdene i Nord Irak. SOE og OSS opererte under helt andre forhold i Nazi-okkupert Europa. Sånn sett er det «tilbake til fremtiden» over det hele; oppdragene er de samme, men det fysiske og teknologiske operasjonsmiljøet er noe helt annet. En teknologisk utvikling har gjort noe som kunne vært så likt, så umåtelig annerledes.

Kiras peker i 2019 på flere megatrender som påvirker SOF og retningen SOF kan ta i sin utvikling fremover. En av de trendene Kiras peker på er hvordan SOFs prosess med å finne og utnytte mål, for å fortsette å utvikle nye mål, «Find, Fix, Finish, Exploit, Analyze og Disseminate» (F3EAD) vil endre seg. Han hevder at «Finish», altså det å påvirke målet, mer eller mindre vil forsvinne, eller kun skje sporadisk av SOF på grunn av risikoen knyttet til slike oppdrag sett oppimot merverdien det potensielt måtte skape (J. D. Kiras, 2019, s. 20). Slik peker Kiras i samme retning som Watling og delvis gjør. Watling trekker derimot frem både SR og DA. Watling påpeker og at SOF må operere uten hyppig sikker kontakt med eget hovedkvarter og at de må infiltrere seg selv over store distanser. Dette har betydning for hva små SOF team vil være i stand til å påvirke selv (Watling, 2021, s. 39–46). Dette kan videre peke i retning av at SR vil være en mer fremtredende oppgave for SOF enn DA, såfremt ikke målene er så operasjonelt/strategisk viktig å ta ut og SOF enheter er i stand til å gjøre dette organisk, at man vil forsøke å påvirke målet selv. Ut i fra den slutningen ser det altså ut som at Watling og Kiras lener mot den samme konklusjonen, at SR vil være mer fremtredende for SOF enn DA. Det er da rimelig å anta at SOFs oppdragsportefølje i LSCO i større grad bestå av SR fremfor den

---

type DA man har bedrevet under GWOT de siste 20 årene. Videre er det bred enighet om at UW og SOFs evne til å operere ved, gjennom eller med partisaner og motstandsgrupper i okkuperte eller omstridte områder, også vil være fremtredende og viktig i LSCO (Toguchi & Krivdo, 2019, s. 254; USASOC, 2017, s. 4; Votel et al., 2016, s. 4). SOFs bidrag til den operasjonelle kampanjen vil være å kunne levere eller tilrettelegge for effekt og opsjoner for en operasjonell sjef på dypet i nektede områder. Enten «ved, gjennom og med» motstandsgrupper eller alene.

Oppsummering

Det er bred enighet om at oppdragsettene til SOF kommer til å bestå. Det er ulike tilnærminger til SOFs rolle i motstandskamp mellom US og småstatene, men også innad i Europa. På tross av usikkerheten knyttet til effekten av UW, peker flertallet på at støtte til motstandsbevegelse er et av SOFs hovedbidrag inn i LSCO. Videre peker enkelte på at oppdragsettet SR kanskje vil være mer fremtredende enn DA for SOF. Slik vil støtte til motstandsbevegelser, spesiell rekognosering og andre spesialoperasjoner for å muliggjøre, tilrettelegge og støtte den større militære operasjonen eller kampanjen, eller å oppnå enkeltstående store operasjonelle eller strategiske effekter, være SOFs rolle og bidrag inn i LSCO.

Krigshandlingene som har foregått i Ukraina siden 24. februar 2022 kan defineres som LSCO. Det er den største militære konflikten i Europa siden andre verdenskrig og den foregår mellom to kapabilitetsmessige «near-peer adversaries» som manøvrer store militære formasjoner.

---

3 Forskningsdesign

3.1 Undersøkelsesdesign og metode

Den opprinnelige observasjonen som inspirerte denne studien var dekningen av UKRSOFs kamp for å nekte russiske styrker å nytte Hostomel flyplass som utgangspunkt for å fremføre styrker og materiell luftveien. Dette i den hensikt å forsterke den hurtige offensiven mot Kiev. For meg var dette en overraskende utvikling som ledet fram til spørsmålet om hvordan spesialstyrker ble brukt innledningsvis i krigen i Ukraina og hvordan kan man gå frem for å finne ut av dette? Det finnes en god del teori på bruk av spesialstyrker, men den kan fremstå noe utdatert. Den har i liten grad tatt inn innsikter fra senere tids utvikling innen LSCO, ikke minst fra krigen i Ukraina. Mye av det som finnes på SOF i LSCO tar for seg empiri fra en verden som er over et halvt århundre tilbake i tid. Samtidig er det mulig å finne data fra konflikten i Ukraina, men ikke i tilstrekkelig mengde, grad og kvalitet til at det er mulig å teste ut forklaringsverdien til konkrete hypoteser utledet fra eksisterende teori. Det som er mulig er å utforske den empirien som finnes om fenomenet for å lære mer om det, lete etter mulige mønstre, og vurdere om det finnes innsikter som kan bidra til et oppdatert teoretisk fundament som senere kan testes når data blir bedre og lettere tilgjengelig. Jeg baserer meg dermed på en utforskende tilnærming, for å vurdere om den foreløpige empirien fra konflikten peker i en eller annen bestemt retning. Dette er altså en eksplorerende studie, hvor man har relativt lite kunnskap om et fenomen i utgangspunktet (Jacobsen, 2015, s. 79).

Til tross for muligheten for et noe utdatert teoretisk fundament knyttet til selve fenomenet «SOF i LSCO» har jeg vektlagt å bygge et teoretisk grunnlag som kan informere min utforskende tilnærming. Det er helt nødvendig å etablere grunnleggende forståelse for SOF og spesialoperasjoner. For å kunne svare på tilstrekkelig på spørsmålet om hvordan UKRSOF nyttes i dag må vi kunne holde empirien opp mot det vi vet om bruk av SOF og spesialoperasjoner fra før. Det viktigste spørsmålet er om UKRSOF nyttes til å løse spesialoperasjoner eller om de nyttes til å løse konvensjonelle oppdrag. For å svare på dette spørsmålet må man først kartlegge om det finnes en universelt akseptert definisjon av spesialstyrker. Like viktig er det å etablere en forståelse for hva som er spesialoperasjoner og hva som ikke er det, basert på eksisterende kunnskap. Som det ble vist i forrige kapittel er det ikke slik at oppdrag som løses av spesialstyrker nødvendigvis er spesialoperasjoner.

Forskningsspørsmålet inneholder et deskriptivt og et analytisk element. Et deskriptivt forskningsspørsmål søker å besvare hvordan noe har skjedd fremfor hvorfor og i hvilken grad. I mitt tilfelle; hvordan benyttes UKRSOF? (Jacobsen, 2015, s. 82). Deretter, i hvilken grad har disse operasjonene vært i tråd med SOF-teori. Den viktigste SOF teorien som ligger til grunn for denne

---

studien er knyttet til spesialoperasjoner til støtte for større militære operasjoner, spesialoperasjoner og strategi, og spesialoperasjoners forhold til motstandsbevegelser og opprørsgrupper.

Studien søker å besvare spørsmålet gjennom et tilfellestudie, eller enkelt-case studie. Dette designet brukes ofte til eksplorerende studier for å utvikle ny forståelse om et fenomen (Jacobsen, 2015, s. 99,123). Jeg har valgt en kvalitativ metode i form av en dokumentstudie da dette har blitt ansett som mest hensiktsmessig for tilfellestudiet, hvor spørsmålet forsøkes å besvares gjennom tilgjengelig sekundærlitteratur (Jacobsen, 2015, s. 170–173). Denne litteraturen omhandler UKRSOF og den ukrainske motstandsbevegelsen, da det i ukrainsk lov er sementert et gitt forhold mellom UKRSOF og motstandsbevegelsen.

Før jeg landet på å gjennomføre en utforskende tilnærming vurderte jeg tidlig andre metodiske tilnærminger. Jeg har vurdert å nytte prosess-sporing i form av både «hoop test» og «smoking gun» oppimot den daglige rapporteringen fra ISW, for å forsøke å sannsynliggjøre eller eliminere hendelser som operasjoner løst av SOF og finne et mønster i hvilke type operasjoner UKRSOF hovedsakelig gjennomførte når (Collier, 2011, s. 825–827). Jeg fant ut datatilfanget var for svakt for å gjennomføre en ansvarlig deduktiv studie. Jeg har vurdert å samle empiri ved å opprette kontoer på Twitter og Telegram for å danne meg et bilde av hva som foregår via brukere med sannsynlig tilknytning til spesialstyrkene, i tillegg til UKRSOFs, og HURs og SBUs offisielle kontoer. Dette har til slutt blitt ansett som for omfattende, og utfordrende når nesten all informasjon utelukkende er tilgjengelig på ukrainsk og russisk. Disse metodene har til slutt blitt vurdert som for lite hensiktsmessig når det kommer til å besvare kjernen i forskningsspørsmålet, som er ganske generelt. Da er kanskje ikke det beste å verken dypdykke i enkeltoperasjoner eller å risikere gå seg vill i informasjonskrig på Telegram.

Sett oppimot det begrensede man vet om SOF i LSCO fra før, og hva tilgjengelig kunnskap beskriver at SOF skal gjøre i LSCO fremover, har jeg ansett det som mest hensiktsmessig å ta for meg sekundærlitteratur av personer som er tett på amerikansk og/eller ukrainsk SOF eller tett på de ukrainske hemmelige tjenestene.

Å komme frem til problemstilling og forskningsspørsmål har vært en iterativ prosess. Min egen observasjon av bruken av spesialstyrker ved Hostomel utløste den overordnede problemstillingen om hvordan SOF nyttes i LSCO eller hvordan UKRSOF nyttes i krigen i Ukraina, mens selve forskningsspørsmålet har blitt utviklet gjennom søken etter kunnskap om fenomenet. Dette er uttrykt gjennom teorikapittelet (Se kapittel 2). Forskningsspørsmålet ble til til slutt: «Hvordan har UKRSOF blitt anvendt under den Russiske invasjonen av Ukraina i perioden 24. februar 2022 til 11.

---

november 2022, og i hvilken grad har disse operasjonene vært i tråd med SOF-teori?» Bakgrunnen for det endelige forskningsspørsmålet er en kombinasjon av hvilken og hvor mye empiri som er tilgjengelig og hvordan eksisterende kunnskap har formet min nysgjerrighet for fenomenet.

Jeg har valgt å benytte kilder som omtaler UKRSOF, spesielle enheter fra ukrainske etterretnings- og sikkerhetstjenester og de ukrainske motstandsbevegelsene.

Bakgrunnen for dette er at mye, spesielt amerikansk, litteratur peker på SOFs rolle ovenfor motstandsbevegelser som noe av det mest fremtredende ved SOFs oppdragsportefølje i LSCO, samt enda viktigere den ukrainske loven vedrørende nasjonal motstand og motstandsbevegelser. I loven er Sjef UKRSOF gitt kommando over, og ansvar for utvikling av, den ukrainske motstandsbevegelsen. Videre har de ukrainske etterretnings- og sikkerhetstjenestene egne spesialenheter som skal kunne gjennomføre aksjoner som faller inn under definisjonene av spesialoperasjoner i denne studien.

I kapittel 2.3 ble det beskrevet hvordan UW og kanskje SR utkrystalliserte seg som oppgaver man ser for seg at SOF skal løse i LSCO. Det er særdeles vanskelig, om ikke umulig, gjennom en ugradert undersøkelse på dette tidspunktet å kartlegge hvor mange SR oppdrag og hvor mange DA oppdrag som har blitt gjennomført av UKRSOF i Ukraina, og sammenligne disse. Derfor deles kapittel 4 inn i to hoveddeler hvor den første delen tar for seg UW i form av UKRSOFs forhold og samarbeid med de ukrainske motstandsbevegelsene. Den andre delen tar for seg UKRSOF og spesialoperasjoner og oppdragssett utover UW.

3.2 Studiens svakheter og verdi

Utfordringer ved studier av SOF operasjoner

Det er utfordrende å gjennomføre en vitenskapelig undersøkelse som involverer SOF operasjoner mer eller mindre i nåtid. SOF-miljøet kjennetegnes naturlig nok av hemmelighet av alt fra personell til operasjoner. For å kunne fullt ut forstå fenomenet vil det kanskje være nødvendig med tilgang på gradert informasjon. Noe vil være nasjonalt gradert, altså kun mulig å hente frem for Ukrainere med rett klarering og autorisasjon til informasjonen. Annet vil være gradert, men delbart til de viktigste allierte. Detaljer om operasjoner og frigivelse av graderte dokumenter til allierte kan ta noe tid. Nedgradering av dokumenter vil forekomme etter lang tid, andre dokumenter vil aldri nedgraderes eller frigis.

SOF-miljøet er og preget av godt etablerte nettverk mellom SOF i ulike allierte nasjoner. Dette har vært en amerikansk strategi, og USA har naturlig nok vært i ledelsen for dette prosjektet over tid. Gjennom nettverket deles det blant annet informasjon mellom SOF styrker i de ulike nasjonene. MOU organisasjonen NSHQ har vært en hub for dette i NATO siden 2014 hva angår Ukraina. Samtidig er dette nesten utelukkende gradert informasjon. Denne informasjonen er tilgjengelig for meg, men det ville gitt meg et dilemma. Gjennom å benytte SOF-nettverket for å få tilgang til både gradert og ugradert informasjon vedrørende UKRSOF operasjoner i perioden februar til november 2022, ville jeg i gjennomgang av empirien ha dannet meg en forståelse av hvordan UKRSOF har blitt anvendt i denne perioden. Mengden gradert informasjon ville utvilsomt overgått mengden ugradert informasjon med stor margin, og jeg kunne havnet i en posisjon hvor jeg hadde ugradert empiri som tilsa noe annet enn hva jeg visste var korrekt, på bakgrunn av den graderte informasjonen jeg kjente til. Videre ville jeg hele tiden måtte ha skillet på hva jeg *vet* og hva jeg kan *formidle*. Dette er på ingen måte umulig, men det ville vanskeliggjort arbeidet med oppgaven, og min egen motivasjon for studien.

Alternativet med å skrive en høygradert oppgave har kort blitt vurdert, men forkastet. Jeg har derfor valgt å benytte åpne ugraderte sekundærkilder til empirien for studien. Det er og klare fordeler ved dette knyttet til etterprøvnbarhet og transparens, samt at en ugradert studie vil kunne deles med et større publikum. Ulempene er på mange måter implisitt i dette avsnittet. Det er ikke sikkert at den ugraderte informasjonen dekker operasjonene gjennomført av UKRSOF tilstrekkelig eller at de gir et korrekt bilde av operasjonene som er blitt gjennomført i sin helhet. Jeg håper og tror at mitt valg av kilder ikke legger til grunn for svar på forskningsspørsmålet som er langt unna virkeligheten.

Jeg har videre vurdert og blitt anbefalt å forsøke å gjennomføre intervjuer. Jeg har nok hatt mulighet til å intervju blant andre Oleksandr Danylyuk under hans besøk til Norge gjennom FFI ved Frank Steder, som har støttet meg med å finne kilder til denne studien, men tid jeg har hatt tilgjengelig har denne våren har ikke tillat dette. Jeg har videre vært usikker på merverdien av å gjennomføre ugraderte intervjuer av UKRSOF personell på lavere til middels nivå sett oppimot hva jeg ønsker å fange opp i denne studien. Hadde jeg hatt mer tid tilgjengelig og hadde situasjonen vært annerledes denne våren, så hadde jeg nok gjennomført intervjuer, og det ville nok ha styrket oppgaven.

Jeg har dog med en primærkilde blant mine kilder for denne studien. Jeg har brukt et kort intervju av Sjef UKRSOF i en ugradert podcast fra «The War on the Rocks», som er en av få utspørringer av ledelsen av UKRSOF vedrørende deres operasjoner og operasjonsmønster. Dette er vel den eneste primærkilden som er med, men det er et kort intervju som i liten grad tilfører noe annet enn generelle bekreftelser av hva som er gjengitt via sekundærkilder vedrørende operasjonene til

---

UKRSOF. Samtidig er en slik bekreftelse fra en primærkilde viktig for å bygge oppunder funnene til sekundærkildene.

Studiens validitet og reliabilitet

Jacobsen beskriver to krav til empirien i en undersøkelse. Empirien må være gyldig og relevant og den må være pålitelig og troverdig, henholdsvis valid og reliabel (Jacobsen, 2015, s. 16). Studiens interne validitet er forsøkt dekket gjennom å samle inn og bruke empiri fra ulike ståsted, men fra personer som har tilgang på informasjon om fenomenet gjennom sin nærhet til institusjoner tett på fenomenet. Å nytte kilder med nærhet til SOF-nettverket eller ukrainske etterretningstjenester er både en styrke og en svakhet ved studiens validitet og reliabilitet. Samtidig er dette en av utfordringene ved å gjennomføre studier på SOF generelt, og på operasjoner som ligger så nærme i tid i en pågående konflikt spesielt. I empirien som er nyttet for å se på UKRSOFs rolle i den ukrainske motstandsbevegelsen er en rekke kilder benyttet. Det er allikevel slik at det er to kilder som har sett nærmest på ukrainsk motstandsbevegelse og UKRSOF, Otto Fiala og Oleksandr Danylyuk. De er gode eksempler på både informasjonstilgang gjennom sin nærhet til institusjoner som er nær fenomenet, og på hvordan den samme nærheten til disse institusjonene kan påvirke ens egen rapportering eller tolkning.

Fiala er en forsker som har vært tilknyttet SOCEUR og som sammen med flere, bla Stringer og forskere fra det den svenske Forsvarshøgskolan, har utviklet og skrevet ROC. Fiala har utgitt artikler og bøker som er brukt i både kapittel 2 og kapittel 4. Fialas nærhet til SOCEUR gjør at han har tilgang til informasjon via SOF-nettverket. SOCEUR har hatt en fremtredende rolle i utviklingen og moderniseringen av UKRSOF spesielt, men også av hele det ukrainske forsvaret etter 2014. Videre har de fortsatt en nær knytning opp mot UKRSOF som Fiala og omtaler. Dette tilsier at SOCEUR åpenbart sitter på mye informasjon om hvordan UKRSOF anvendes og hva de lykkes med og ikke. Da er det nærliggende å tenke at Fiala har tilgang på informasjon som han ikke kildehenviser til i sin artikkel om motstandsbevegelsene i Ukraina og UKRSOF. Han velger tilsynelatende å skrive om dette i så vide termer at han selv vurderer det som usannsynlig at han publiserer gradert informasjon. Videre har han nyttet mediaartikler og tilsvarende for å bygge oppunder sine påstander. Her er jo spørsmålet om han søker å finne en ugradert bekreftelse på noe han allerede vet, eller om han sammenstiller rapportering gjennom media for å komme frem til sine påstander. Min vurdering er at det er en kombinasjon av disse, og at det fremkommer at Fiala har innsikt inn i UKRSOFs aktiviteter utover det som blir rapportert igjennom åpne kilder. Samtidig er Fialas knytning til SOCEUR generelt og ROC

---

spesielt, noe man må være klar over. Ingen er uten bias, heller ikke Fiala. For en person som har vært med å utvikle ROC via SOCEUR, som igjen har nyttet dette opp mot UKRSOF, er det selvfølgelig ønskelig at det lykkes og at man kan trekke linjer fra motstandsbevegelsens suksess via UKRSOF og til ROC-konseptet. Denne bindingen er der, det er et faktum, men så vet jeg ikke hvor mye det påvirker Fiala.

På den andre siden har vi Oleksandr Danylyuk som i dag er tilknyttet RUSI, men som blant annet har bakgrunn fra den ukrainske etterretningstjenesten. Danylyuk og Fiala kan sies å vektlegge deler av motstandsbevegelsens aktiviteter forskjellig, samt UKRSOFs rolle. Som med Fiala er det rimelig å anta at Danylyuk og er preget av sitt opphav og tilhørighet til Ukrainsk etterretningstjeneste. Det er og rimelig å anta at Danylyuk fortsatt har sterke bånd til det Ukrainske forsvaret og at han, som Fiala, sitter på informasjon som preger deres rapportering som ikke kildegjengis. I innleggene til Danylyuk, både det skriftlige og konferanseinnlegget, er det ikke oppgitt noen kilder til hans påstander. Dette er altså informasjon Danylyuk sitter på, men som han ikke ønsker å referere til. Jeg vurderer det dit hen at dette er informasjon som tilkommer han som person, som han vasker til et nivå som han anser som tilstrekkelig før han utgir informasjonen.

Det er videre forsøkt å kryss-sjekke referanser som er angitt i sekundærlitteraturen som hovedsakelig er nyttet som empiri. Dette spesielt for å forsøke å unngå å tolke sirkelrapportering som volum, altså at flere rapporter om et fenomen faktisk er flere rapporter om det eksakt samme fenomenet ut ifra en enkelt observasjon og kilde.

Når det kommer til studiens eksterne validitet og relevans er det flere faktorer å ta i betraktning. Studien søker å bidra med kunnskap inn i diskusjonen rundt bruk av SOF i LSCO, og er således kun en av mange pågående studier som er inne på den samme tematikken. Denne studien søker mer spesifikt å svare på forskningsspørsmålet: Hvordan har UKRSOF blitt anvendt under den Russiske invasjonen av Ukraina i perioden 24. februar 2022 til 11. november 2022, og i hvilken grad har disse operasjonene vært i tråd med SOF-teori? I dette tilfellestudiet ser jeg altså på hvilke operasjoner UKRSOF har løst i denne tidsperioden, om det er spesialoperasjoner eller konvensjonelle oppdrag. Som diskutert i forrige kapittel er det nasjonale forskjeller på bruk av SOF, og videre at det er forskjeller på hvordan man anvender SOF i operasjoner på eget territorium og i operasjoner til støtte for en alliert eller i konkurranseformål. Det vil derfor være utfordrende å konkludere med generaliserbar kunnskap om bruk av SOF i LSCO som et resultat av denne studien. Jeg ville til og med ha kalt det en direkte feilslutning å forsøke å generalisere disse funnene fra den angitte tidsperioden til hypoteser som gjelder alle vestlige spesialstyrker i LSCO. Samtidig kan studien peke på noen trender man observerer fra bruk av SOF i LSCO og sette mulige spørsmålstegn ved hva man trodde

---

man visste og hva man må ta innover seg spesifikt fra denne konflikten, og videre peke på behov for mer forskning som vil være nødvendig for å støtte policy-utviklingen for anvendelsen av SOF i denne typen scenario.

---

4 UKRSOFs operasjoner fra 24. februar 2022 til 11. november 2022

4.1 Tidslinje

Overordnet tidslinje for den Russisk-Ukrainske krigen - februar til november 2022

Perioden fra 24.februar til primo april 2022

24.februar 2022 annonserer Russlands president Vladimir Putin starten på en «militær spesialoperasjon» som ikke skal forstås som noen annet enn en storstilt invasjon av Ukraina via flere akser, utvilsomt i den hensikt å raskt fjerne den politiske og militære ledelsen i Kiev. Invasjonen starter med en stor bruk av ballistiske missiler og andre presisjonsvåpen fra luft og sjø mot forhåndsplanlagte militære mål. Samtidig ruller de første mekaniserte russiske styrkene inn over den Ukrainske grensen fra Belarus, Belgorod, Kursk, Øst-Ukraina og fra Krim. Russerne mislykkes i sitt forsøk på å oppnå luftherredømme eller sågar luftoverlegenhet, da de ikke klarer i tilstrekkelig grad å ta ut ukrainske luftvernssystemer og det ukrainske luftvåpenet. De russiske styrkene rykker uansett raskt frem, spesielt i sør. De to raske manøvrene mot Kiev stopper opp etter hvert som de møter sterkere motstand enn antatt og når de ikke får etablert et brohode for luftinnsetting ved Hostomel. Russerne tar store ukrainske områder de første dagene etter invasjonen, men må etter hvert gi opp å nå Kiev. Etter små ukrainske motoffensiver endrer Kremlin målet for spesialoperasjonen til å omhandle Øst-Ukraina og Russiske styrker omgrupperer samtidig som Ukrainske styrker avanserer. Store mengder militært materiell etterlates under de russiske tilbaketrekningene som strekker seg inn i starten av april (Bowen, 2022).

Perioden fra medio april til ultimo august:

Etter den russiske tilbaketrekningen og omgrupperinger fra nord-Ukraina skifter fokuset for de største militære operasjonene og kamphandlingene til øst- og sør-Ukraina. I slutten av april erklærer Putin seier i Mariupol, samtidig som ukrainske styrker og sivile befinner seg i Azovstal-komplekset. Dette skjer etter at russiske styrker stopper offensiver i Kherson Oblast. Russiske styrker vinner og terrang i Øst-Ukraina igjennom april måned, samtidig som ukrainske styrker er under hardt press og tar tap i området. Russiske styrker er ikke i stand til å gjøre flere offensiver samtidig som de konsoliderer områdene de har tatt, og det er etter hvert tydelig at det er i øst at russiske styrker, sammen med irregulære militser og Wagner-gruppen, først og fremst forsøker å vinne terrang.

Samtidig fortsetter bruken av russiske missiler mot militær og sivil infrastruktur i Ukraina. Fra midten av mai og frem til juli mottar ukraina stadig mer og flere vestlige våpen. 155mm howitzere, MLRS og etter hvert HIMARS-systemer er etterlengtede og særdeles velkomne når ukrainske styrker forbereder seg for den kommende motoffensiven. I juli har russiske styrker tilsynelatende tatt en fot i bakken og ingen forsøk på offensiver skjer fra russisk side etter at de har tatt store tap i offensivene i øst. I starten av august er det stort sett stillingskrig, utover små russiske offensiver i områdene rundt Bakhmut. Det er samtidig tegn på at Ukraina forbereder seg for en kommende motoffensiv, og det foregår forberedende operasjoner av spesialstyrker og motstatandsbevegelser i de okkuperte områdene. Russiske styrker omgrupper fra Kharkiv området og sørover mot Kherson i påvente av den ukrainske offensiven. I slutten av august starter Kherson-offensiven, som viser seg å være en finne før den faktiske manøveren i Kharkiv området (Bowen, 2022).

Perioden september til medio november:

I starten av september starter den ukrainske motoffensiven som kommer overraskende på russiske styrker i Kharkiv-området. Russiske styrker er ikke forberedt på defensive operasjoner og blir overkjørt samtidig som de foretar en fullstendig uorganisert tilbaketrekning. Innen 11 september hadde ukrainske styrker tatt tilbake mer enn 2500km² og russiske styrker hadde trukket seg tilbake over elven Oskil. Ukrainske styrker hadde gjenerobret store deler av Kharkiv og konsentrerte seg nå om å holde på områdene i nord. 21. september erklærer Putin delvis mobilisering i en tv-sendt tale. Gjennom oktober fortsetter Ukraina å vinne terreng i Kherson og donetsk områdene, Russland fortsatter sine missilangrep i Ukraina, og i etterkant av sabotasje av Kerch-broen 8. oktober kommer det kraftigste missilangrepet siden invasjonen startet i februar. 29 oktober lykkes ukrainske styrker med et angrep mot Sevastopol marinebase på Krim ved bruk av sjødroner. I etterkant kommer nok et stort russisk missilangrep mot hovedsakelig energi-infrastruktur. 9 november kommer det russiske forsvaret med en uttalelse om at de trekker seg tilbake til østsiden av Dnipro og ut av Kherson by. 11. november enter Ukrainske styrker Kherson som blir frigjort uten nevneverdig motstand (Bowen, 2022; Wikipedia, 2024)

Tidslinje hovedpunkter SOF og Motstandsbevegelsen – februar til november 2022

Perioden fra 24.februar til primo april 2022

I denne perioden blir UKRSOF satt inn sammen konvensjonelle ukrainske styrker fra alle grener, samt irregulære enheter, i kampen for å bremse og stanse russisk fremrykning mot Kiev og fra Krim. Hovedvekten av operasjoner foregår i nord-Ukraina hvor UKRSOF blir satt inn i kampene om Hostomel, og gjennomfører operasjoner mot russiske styrker i Kievs forsteder og den etter hvert særdeles lange russiske kolonnen inn mot Kiev. UKRSOF gjennomfører og operasjoner i sør mot blant annet flyplassen i nærheten av Kherson og operasjoner inn mot områdene rundt Kharkiv (Borsari, 2022). UKRSOF understøtter og ukrainske styrker små motoffensiver mot slutten av perioden som ender med Russisk tilbaketrekning og omgrupperinger østover i starten av april.

I samme perioden ble den ukrainske befolkningen oppfordret til å donere dronene sine eller å nytte de selv for å forsvare Kiev. Sivile begynte da å rapportere russiske styrkedisposisjoner, korrigere artilleriild og til å angripe russiske soldater med improviserte eksplosiver festet til kommersielle droner. Russiske enheters posisjoner ble rapportert via mobiltelefon i denne perioden, også uten bruk av droner. Dette har man fortsatt med i de okkuperte områdene (Dalsjö, 2022, s. 10; Fiala, 2022, s. 12,15). Det ble i tillegg tidvis ytt ikke-voldelig motstand mot russernes fremrykning og forsøk på å oppnå kontroll i de nyligste okkuperte områdene langs fremrykningsaksene (Kepe & Demus, 2023, s. 20).

Perioden medio april til ultimo august:

I april/mai starter Ukraina forberedelser for en motoffensiv, etter hvert som russiske styrker samtidig omgrupperer østover. I april ser man de første tegnene på at Ukraina er villige til, og har evne til, å angripe logistikkpunkter på russisk jord (Axe, 2022). I august ser man og den første åpenbare likvideringen inne i Russland (Miller & Khurshudyan, 2023). I de okkuperte områdene øker antallet operasjoner betraktelig i perioden mai til august. Operasjonene rettes i hovedsak mot russisk innsatte myndighetspersoner og kollaboratører, russisk infrastruktur og kommando og kontrollnoder, og angrep mot logistikkpunkter og flybaser. Disse angrepene gjennomføres av Motstandsbevegelsen, UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU, og langtrekkende ild. Operasjonene har som mål å svekke russisk konsolidering av de okkuperte områdene og hindre rekrutteringa av styrker og ramme russisk moral. Videre er hensikten å binde opp russiske styrker til å drive opprørsbekjempelse og interne sikkerhetsoperasjoner i de okkuperte områdene og ramme

---

viktig militære kapabiliteter og installasjoner for å støtte den konvensjonelle kampanjen. Av det kanskje mer uventede og mer spektakulære er operasjonene inne på Krimhalvøya, som lenge har vært ansett som et trygt sted for russiske enheter, kommando og kontroll noder, logistikkpunkter og flybaser. Den største økningen ser man allikevel i regionene i sør, som Kherson Oblast. Her har Motstandsbevegelsen, UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU gjennomført flere operasjoner for å svekke russisk militær motstand og legge til rette for den konvensjonelle motoffensiven for å frigjøre Kherson og presse russiske styrker over på østsiden av Dnipro-elven (Bowen, 2022; Falk, 2022; Fiala, 2022, s. 9–10; Khurshudyan et al., 2022; Liebermann, 2022; Santora, 2022).

Perioden september til medio november:

I september starter den første større ukrainske motoffensiven. Først i nord, deretter i sør. I den ukrainske motoffensiven i Kharkiv Oblast i nord bidrar ukrainske sivile med verdifull informasjon og koordinater på russiske militære enheter. Det er videre sannsynlig at enheter fra UKRSOF støtter flere av de hurtige manøvrene i Khrakiv-offensiven. Motstandsbevegelsen, UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU gjennomfører deretter DA- og SR-operasjoner mot mål i Kherson-området til støtte for den konvensjonelle kampanjen for å ta tilbake Kherson by. I tillegg ser man at ukrainske sivile i Kherson benytter fungerende telekommunikasjon til å støtte de ukrainske militære operasjonene med informasjon om, og måldata på, russiske enheter i byen. Russernes forsøk på å tømme byen for sivile for å unngå denne problematikken mislykkes. (Fiala, 2022, s. 9–11; Khurshudyan & Hrabchuk, 2022).

4.2 UKRSOF og Ukrainisk motstandsbevegelse

Kommando og kontroll

29 juli 2021 signerte President Zelenskyj en ny lov som dreier seg om ukrainsk nasjonal motstand mot en aggressor. Forenklet deler loven ukrainsk motstandskamp i to. Det ene elementet er «nasjonal motstand» som er nasjonens samlede ressurser for motstandskamp hvor hele samfunnet kan delta. Det andre er Motstandsbevegelsen, beskrevet som en hemmelig organisasjon bestående av celler som har myndighet til å opptre fordekt. Motstandsbevegelsen skal være organisert for og forberedt på å gjenopprette suverenitet og territoriell integrert under væpnet aggresjon mot Ukraina gjennom å etablere celler og gi disse tilstrekkelig med relevante kapabiliteter til å påvirke fiendens

---

handlefrihet. De skal delta i operasjoner med fokus på informasjonsinnhenting og psykologisk krigføring. De skal og jobbe for å forberede ukrainske borgere på å delta i organisasjonen. I de okkuperte områdene er Motstandsbevegelsen gitt myndighet til å utøve kommando over enkelte andre militære entiteter, og enkeltpersonene som tilhører disse. Kommando og kontroll over motstandsbevegelsen går via sjef UKRSOF til den ukrainske forsvarssjefen og til slutt til den ukrainske presidenten. Alt personell involvert i motstandsbevegelsen, fast eller tidsbegrenset, er underlagt sjef UKRSOF som leder gjennom UKRSOCOM. Dette gjelder og alt militært- og annet myndighetspersonell. UKRSOF har dermed ansvaret for å organisere, trene og utruste motstandsbevegelsen, samt å utøve kommando for gjennomføringen av motstandsbevegelsens operasjoner i okkuperte områder (Fiala, 2022, s. 3–4). Det er rimelig å anta at UKRSOFs og UKRSOCOMs rolle som beskrevet i lovverket henger sammen med støtten fra, og samarbeidet med, SOCEUR og implementering av deres Resistance Operating Concept (ROC). Arbeidet med ROC ble påbegynt med tanke på de baltiske NATO-nasjonene umiddelbart før Russernes invasjon av Krim i 2014. Dette er rimelig å anta selv om konseptet i seg selv ikke hevder at SOF skal lede motstandsbevegelsen, all den tid SOCEUR har vært en så betydelig brikke i fornyelse av det ukrainske militæret siden 2014.

Samtidig hevdes det at etterretnings- og sikkerhetstjenestene i Ukraina raskt startet å etablere nye nettverk samt utvikle forholdet til eksisterende agenter i de okkuperte områdene, i tillegg til at de etablerte de kontakt med de eksisterende motstandsbevegelses-nodene i de samme områdene (Danylyuk, 2023, 2024). Der hvor UKRSOF hadde pekt ut og «sjekket» enkeltpersoner de kunne kontakte for å etter hvert forsøke å rekruttere de til motstandsbevegelsen etter den siste invasjonen, hadde etterretnings- og sikkerhetstjenestene allerede trentre agenter på plass i de okkuperte områdene (Danylyuk, 2023; Fiala, 2022, s. 10). Det er rimelig å anta at dette har gitt HUR og SBU en fordel for å raskt komme i posisjon for å gjennomføre infiltrasjon av organisasjoner okkupasjonsmakten har kontroll over som lokale administrasjoner eller lignende, og selskaper som for eksempel drifter eller leverer tjenester til samferdsel eller annen kommunikasjon i området. Det er videre rimelig å anta at HUR og SBU må ha blitt gitt, eller som minimum fått aksept for, en viktig rolle overfor motstandsbevegelsen. Når man ser på hvilke oppgaver motstandsbevegelsen hovedsakelig løser lenger ned, er det naturlig at HUR og/eller SBU har viktige roller overfor disse organisasjonene.

Hvem som utøver de-facto kommando og kontroll over motstandsbevegelsen, og hvordan, må og henge sammen med hva motstandsbevegelsen først og fremst leverer og hvilke trusler den står overfor. Analyser av hvordan Russland opptrer i de områdene de okkuperer tyder på at deres undertrykkelse av befolkningen og harde voldsutøvelse bidrar til å begrense motstandsbevegelsenes operasjoner. Den teknologiske utviklingen har bidratt til å styrke russisk kontraetterretnings evne til å operere mot motstandsbevegelser og opprørsgrupper. Dermed er operasjonssikkerhet særs viktig for de enhetene som har kontaktflater oppimot motstandsbevegelser i de okkuperte områdene. Russisk kontraetterretningsarbeid gjør at det er en fordel at disse enhetene har erfaring med agent-håndtering og menneskelig etterretningsoperasjoner (HUMINT). Watling hevder at Russlands kontraetterretningens-operasjoner er så effektive at motstandsbevegelser som opererer i russisk-okkuperte områder må utvise stor forsiktighet og begrense gjennomføring av klassiske geriljaoperasjoner. Han hevder videre at Motstandsbevegelser i større grad må fokusere på informasjonsinnhenting og andre etterretningsoppgaver (Watling et al., 2023, s. 34).

UKRSOFs rolle ovenfor Ukrainsk motstandsbevegelse i de russisk-okkuperte delene av Ukraina blir i stort fremstilt som en suksesshistorie. Men det er nyanser i fremstillingene av UKRSOFs betydning og rolle i ledelse av og operasjoner med motstandsbevegelsen. På den ene siden fremstilles det nesten som en utelukkende suksesshistorie for UKRSOF (Fiala, 2022, s. 10–14; Liebermann, 2022), mens det på den andre siden vises til at UKRSOCOM er den siste organisasjonen i en rekke av organisasjoner, hovedsakelig fra ukrainsk etterretnings- og sikkerhetstjenester, men og politisjere, som er inne og leder og drifter den ukrainske motstandsbevegelsen bak fiendens linjer (Danylyuk, 2023, 2024). Enkelte peker mot at det i stor grad er den militære etterretningstjenesten HUR, og sikkerhetstjenesten med ansvar for kontra-etterretning, SBU, som opererer med motstandsbevegelsen inne i okkupert Ukraina (Danylyuk, 2023; nlekkas, 2024). Andre hevder at UKRSOF løser oppgaven som den stedlige ledelsen av motstandsbevegelsen i de okkuperte områdene (Fiala, 2022, s. 14). Det er utfordrende å forstå hvordan UKRSOF, HUR og SBU operer ved siden hverandre oppimot motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene, men det er nærliggende å tenke at det er en eller annen form for delegering av kommandomyndighet. Sannsynligheten er kanskje større for at det eksisterer en lokal overenstemmelse om en pragmatisk tilnærming til hvordan man ivaretar lovmessigheten innenfor kommando og kontroll av motstandsbevegelsene, og samtidig ivaretar etterretnings- og sikkerhetstjenestenes behov for å ha kontroll på motstandsbevegelsene og nytte de for sine operasjoner som nødvendig.

Det er viktig å se på hvilke operasjoner eller oppdrag motstandsbevegelsene hovedsakelig gjennomfører eller løser. Danylyuk hevder at omtrent 80 prosent av oppgavene motstandsbevegelsene løser er informasjonsinnhenting og måldatalevering, det samme hevder Fiala (Danylyuk, 2023; Fiala, 2022, s. 11). Danylyuk hevder videre at etterretningsorganisasjonene burde ledet og i størst grad interagert med motstandsbevegelsene. Han fører i utgangspunktet to hovedargumenter for dette. All den tid motstandsbevegelsen hovedsakelig driver etterretningsoperasjoner så har etterretningstjenesten et bedre utgangspunkt for å både håndtere selve motstandsbevegelsen og de truslene de står ovenfor, og håndverket knyttet til agenthåndtering og penetrering av organisasjoner under kontroll av okkupasjonsmakten. Dette er ikke noe som UKRSOF nødvendigvis har gode forutsetninger for å løse alene. Det andre argumentet er at når motstandsbevegelsen først og fremst leverer informasjon, så er etterretningstjenestene best på å styre etterretningsoperasjoner og informasjonsbehov. Samtidig henviser Danylyuk til opprinnelsen for dagens moderne vestlige spesialstyrker og motstandsbevegelsene under andre verdenskrig, hvor amerikanske OSS var USAs etterretningstjeneste og samtidig ansvarlige for spesialoperasjoner. Videre var SOE en hybridorganisasjon som etter krigen ble overtatt av den britiske etterretningstjenesten (Danylyuk, 2023, 2024). Slik har det jo frem til opprettelsen av UKRSOCOM og vært i Ukraina, hvor spesialstyrkene i stort har vært underlagt HUR og SBU.

Andre igjen hevder at enkelte av de tradisjonelle operasjonene fortsatt er fremtredende i motstandsbevegelsenes oppdragsløsning, som sabotasje, likvidering og angrep på russiske styrker og logistikk, og at UKRSOF har gode forutsetninger for å lede motstandsbevegelsene (Fiala, 2022, s. 9-11,14; T. R. Searle et al., 2023, s. 9–10).

Sett oppimot hvilke oppdrag motstandsbevegelsene først og fremst løser, informasjonsinnhenting og infiltrering, samt noe sabotasje og likvideringer, virker argumentene for at det skulle vært etterretningstjenesten som styrte motstandsbevegelsene fornuftige. Dette også sett oppimot truslene motstandsbevegelsene står ovenfor, og mer eller mindre fraværet av en geriljakomponent. Jeg vil se nærmere på organisering av og operasjoner gjennomført av motstandsbevegelsene i neste underkapittel.

Ukrainske motstandsbevegelser i det 21-århundre – organisasjon og operasjoner

Fiala beskriver at UKRSOF i stor grad fungerer som undergrunns-komponenten i motstandsbevegelsen. Undergrunns-komponenten er som tidligere beskrevet motstandsbevegelsens ledelsesapparat i de okkuperte områdene. Han peker på at dette er naturlig med bakgrunn i UKRSOFs lovmessige rolle ovenfor motstandsbevegelsen og UKRSOFs kapabiliteter, som for eksempel sikker kommunikasjon. Samtidig er det vanskelig å si om hvorvidt dette var planlagt eller er blitt ansett som nødvendig og iverksatt etter hvert (Fiala, 2022, s. 14).

Videre vet man ikke vet hvor mange som er medlemmer av geriljakomponenten i motstandsbevegelsen, men man antar at det er særdeles få medlemmer som er trent for dette. Sannsynligheten for å bli kompromittert når slikt personell skal utdannes og trenes opp er stor (Danylyuk, 2023; Fiala, 2022). Risikoen er åpenbart større enn det den for eksempel var for den franske motstandsbevegelsen under andre verdenskrig. Når vi og etter hvert ser på hva motstandsbevegelsene i Ukraina først og fremst leverer, og verdien av dette, etterretningsinformasjon generelt og måldata spesielt, er det naturlig at man ikke ønsker en stor geriljakomponent sett oppimot risikoen som følger med for kompromittering.

Den tradisjonelle støtte-komponenten i motstandsbevegelsen har gjerne bestått av noe faste medlemmer og noe ad-hoc personell i stand til å løse typiske militære støttefunksjoner som bla logistikkstøtte og medisinsk hjelp. Støttekomponenten i de ukrainske motstandsbevegelsene i dag er vanskelig å anslå, da så store deler av befolkningen på en eller annen måte bidrar i motstandskampen. Den samlede nasjonale motstandsviljen i Ukraina, kombinert med muligheter for kommunikasjon ut av disse områdene, har gitt Ukraina verdifull informasjon i forbindelse med fjernbekjempelse av mål og informasjon om russiske styrkedisponering i eller i umiddelbar nærhet av de okkuperte områdene (Fiala, 2022, s. 9–11).

For det er tydelig at det er informasjon som er den klart største leveransen til støtte-komponenten, om ikke hele motstandsbevegelsen, i de okkuperte områdene av Ukraina. Informasjon kan videre hentes inn og formidles ut på individnivå i Ukraina i dag, noe som gjør det lettere for flere å støtte den ukrainske motstandskampen uten å være tett integrert i motstandsbevegelsene (Danylyuk, 2023, 2024; Fiala, 2022, s. 14; Kepe & Demus, 2023, s. 20). Videre har en sett at innhenting av informasjon fra åpne kilder, det være seg satellitter, sosiale medium eller tradisjonell media og

---

prosessering av dette, kanskje er det største bidraget fra den ukrainske befolkningen i form av mostand mot den russiske invasjonen og okkupasjonen. Dette, sammen med såkalt «crowdfunding/sourcing» av diverse initiativer, det være seg alt fra apputvikling for innrapportering av droner og måldata, til gjennomgang av en uminnelig mengde åpen radiokommunikasjon fra russiske enheter for å identifisere viktige meldinger, samt innkjøp av deler til og bygging av droner, er substansielle bidrag inn i Ukrainas forsvarskamp (Dalsjö, 2022, s. 10; Ford, 2022; Kepe & Demus, 2023, s. 21–22; The Economist, 2024). Det er tydelig at den ukrainske befolkningens innsats, enten gjennom motstandsbevegelsen eller i direkte interaksjon med det ukrainske forsvaret eller etterretnings- og sikkerhetstjenestene i de okkuperte områdene og gjennom annen innsats i de andre delene av Ukraina, har hatt stor betydning for Ukrainas totale militære prestasjon i perioden (Danylyuk, 2023).

Motstandsbevegelsenes bidrag til måletterretning og generelle oppdateringer på russernes styrkedisposisjoner i okkuperte områder er godt beskrevet av mange (Danylyuk, 2023; Fiala, 2022, s. 14; Ford, 2022; Kepe & Demus, 2023, s. 20). Her er det igjen viktig å understreke at dette er noe alle kan levere, man trenger ikke være en del av en organisert motstandsbevegelse for å levere denne informasjonen. Det er samtidig verdt å merke seg at det var SBU, og ikke UKRSOCOM som skal lede motstandsbevegelsen, eller en annen organisasjon under det ukrainske forsvarsdepartementet, som var de første til å formidle en standard til den ukrainske befolkningen for rapportering av russiske militære enheter via chatbot til ukrainske myndigheter ved bruk av ugraderte mobiltelefoner (Ford, 2022; Kepe & Demus, 2023, s. 20).

Enheter fra motstandsbevegelsen, UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU har, alene eller i samarbeid, utført kinetiske operasjoner i de okkuperte områdene. Det har stort sett vært tradisjonelle undergrunnsoperasjoner som sabotasje av militær og kritisk infrastruktur og likvidering av personer som enten er innsatt i lokale administrative organisasjoner av Kreml, eller personer som har utstrakt samarbeid med disse eller russiske militære styrker områder (Fiala, 2022, s. 9). Det er flere mål med slike operasjoner. Å svekke den militære evnen ved å slå ut kritisk militær infrastruktur eller spesifikke kapabiliteter. Å ramme moralen til motstanderens soldater, lokale politiske ledere og kollaboratører, og å skape frykt. Å binde opp styrker til å forsvare infrastruktur og kapabiliteter som verdsettes høyt og videre binde opp ressurser til å gjenopprette eller opprettholde kontroll i okkuperte områder.

Disse operasjonene kan sies å være i tråd med Kiras' ideer om spesialoperasjoner og utmattelsesstrategi når man ser spesialoperasjoner som en del av en større militær kampanje. Små nålestikksoperasjoner mot mål motstanderen anser som viktige for egen handlefrihet og derfor viktige å beskytte, skaper frustrasjon i tillegg til effekten av å ta ut målet i seg selv. Stadige operasjoner mot mål man anså som beskyttet, enten av geografisk dybde eller av mottiltak, eller tap av personell i områder man selv i utgangspunktet kontrollerer, skaper usikkerhet. Dette gjennomføres i den hensikt å redusere fiendens handlefrihet og gjøre egen krigføring mer effektiv (J. D. Kiras, 2006, s. 115). Det er og på linje oppsummeringene i boken «SOF in Large Scale combat operations» hvor man peker på at man må nytte SOF for å gi motstanderen stadige dilemmaer i sine bakre områder (Toguchi & Krivdo, 2019, s. 254–256).

På den ene siden pekes det på at de ukrainske motstandsbevegelsene opererer likt som historiske motstandsbevegelser fra andre verdenskrig, som for eksempel den franske, og at dette har stor strategisk effekt i dag (T. R. Searle et al., 2023, s. 9). På den andre siden kommenteres det at motstandsbevegelsene i Ukraina, i en moderne krig, opererer helt annerledes enn den tradisjonelle europeiske motstandsbevegelsen fra andre verdenskrig (Danylyuk, 2023). Sabotasje, som de fleste forbinder med motstandsbevegelse, er fortsatt en viktig, men ikke en så stor del av hva motstandsbevegelsene gjennomfører av aksjoner som det har vært tradisjonelt. Videre kan det virke som at noe av den tradisjonelle sabotasjen, som for eksempel sprenging av jernbanelinjer, til en viss grad er byttet ut med å heller hindre lokomotiver i å virke via agenter på innsiden av selskaper eller organisasjoner som jobber med vedlikehold av togsett. Dette viser seg å være mye mer effektivt da det gir en effekt som virker lengre i tid enn å sprengte jernbanelinjer (Danylyuk, 2023, 2024). Dette kan være en kombinasjon av å hindre at nettverk blåses i forbindelse med gjennomføring av kinetiske operasjoner med hensyn til russernes harde kontraetterretningsarbeid i de okkuperte områdene og et ønske om å oppnå større effekt av sabotasje som gjennomføres for å ramme det russiske militære og okkupasjonsmyndighetene. Det kan virke som at motstanden har blitt smartere etter hvert som kontraetterretningsarbeidet har inkorporert de mulighetene som ligger i teknologien i dag. Sånn sett er det vanskelig å motsi at både motstandsbevegelsene aksjoner og mest sannsynlig organisering er annerledes enn den klassiske motstandsbevegelsen under andre verdenskrig, selv om det selvfølgelig er mange likheter. De mest åpenbare er deres evne til å samle informasjon og gjennomføre sabotasje mot kritisk infrastruktur, og at de blir understøttet av etterretningstjenester og spesialstyrker.

DA virker som en relativt liten del av hva som skjer inne på okkupert område. Helt siden russernes fullskala invasjon i februar 2022, men og videre gjennom konflikten hvor stadig nye våpenleveranser fra Vesten har styrket Ukrainas muligheter for fjernbekjempelse av mål, har Ukraina hatt mulighet for å påvirke mål i store deler av de okkuperte områdene med avstandsleverte våpen (Danylyuk, 2023). De aksjonene som gjennomføres er det hovedsakelig UKRSOF eller spesielle enheter fra HUR og SBU som gjennomfører. Dette da det er ansett som for risikobetont for motstandsbevegelsen å gjennomføre slike tradisjonelle geriljaoperasjoner, sett oppimot faren for å kompromittere medlemmene av motstandsbevegelsen under opptrening og oppdragsløsning. Det er og veldig krevende å trene opp motstandsmenn og -kvinner til å oppnå et ferdighetsnivå som er nødvendig for å gjennomføre denne typen aksjoner med en viss grad av suksess. Motstandsbevegelsen ivaretar allikevel enkelte støttefunksjoner som for eksempel innhenting av informasjon eller logistikkstøtte for de spesialstyrkene/-enhetene som gjennomfører aksjonene. (Danylyuk, 2023; Fiala, 2022, s. 11; T. R. Searle et al., 2023, s. 10).

Oppsummering

UKRSOFs rolle som ledelse for motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene er nedfelt i lov. UKRSOF fungerer som undergrunnskomponenten i motstandsbevegelsene, samtidig som funnene peker mot at både HUR og SBU er en del av hvordan motstandsbevegelsene og deres aksjoner styres. Sett oppimot hvilke oppdrag motstandsbevegelsene først og fremst løser, informasjonsinnhenting og infiltrering, samt noe sabotasje og likvideringer, virker argumentene for at det skulle vært etterretningstjenesten som styrte motstandsbevegelsene fornuftige. Dette også sett oppimot truslene motstandsbevegelsene står ovenfor, og mer eller mindre fraværet av en geriljakomponent. Samtidig peker funnene mot at motstandsbevegelsene støtter UKRSOF når disse først gjennomfører selvstendige aksjoner i de okkuperte områdene. Videre at kan man si at sabotasjeaksjonene, resultatene av den måletterretningen motstandsbevegelsene leverer og andre aksjoner gjennomført av UKRSOF eller spesielle enheter fra HUR eller SBU er i tråd med Kiras syn på spesialoperasjoner som en del av en større militær kampanje. Operasjonene redusere fiendens handlefrihet og har til hensikt å gjøre egen krigføring mer effektiv. Det er og i tråd med oppsummeringen av boken «SOF in Large Scale combat operations», hvor man blant annet peker på at man må nytte SOF, alene eller med motstandsbevegelse/opprørsgrupper, for å gi motstanderen stadige dilemmaer i sine bakre områder.

Videre tyder funn på at teknologiske nyvinninger og mangelen på russisk kontroll i, og nektelse av, kommersiell bruk av det elektromagnetiske spekteret gjør at mye informasjon går ut ifra de

---

okkuperte områdene via apper på mobiltelefoner, og at man slik omgår stedlige militær kommunikasjon som et mellomledd.

4.3 UKRSOF – Spesialoperasjoner eller konvensjonell knyttneve?

UKRSOF – Raids, «snatch»-operasjoner, bakhold og SR?

I forrige underkapittel så vi på UKRSOF og UW i form av deres oppdragsportefølje oppimot og sammen med motstandsbevegelsene. Dette underkapittelet vil ta for seg innsikter knyttet til om UKRSOF har løst det vi har definert som spesialoperasjoner eller om de har blitt brukt som en konvensjonell elitestyrke, eller en kombinasjon av disse. Videre om hvorvidt operasjonene UKRSOF har løst er i tråd med teorigrunnet for spesialoperasjoner i LSCO.

Spesialoperasjoner må som beskrevet tidligere i denne studien forstås som: ukonvensjonelle operasjoner mot motstanderens sårbarheter, gjennomført av utpekte enheter, for å muliggjøre eller støtte større militære operasjoner eller/og å løse utfordringer på operasjonelt eller strategisk nivå, som vil være vanskelig eller umulig for andre entiteter å løse alene.

Inngangen til, og valget av, denne undersøkelsen hadde bakgrunn i nyheten og fokuset på bruken av UKRSOF for å hindre russiske enheter i å nytte Hostomel flyplass nord av Kiev. Russiske styrker planla å bruke Hostomel som utgangspunkt for luftinnsetting av store styrker og tungt militært materiell som skulle nyttes til å ta militær kontroll på Kiev i krigens første dager. Å kaste inn UKRSOF, og spesielle enheter fra SBU, i en utveksling av prosjektiler for å nekte en motstander tilstrekkelig kontroll av en flystripe kan neppe kalles en spesialoperasjon i henhold til definisjonen som nyttes her (Borsuk, 2023). Men det hadde stor operasjonell, og mest sannsynlig strategisk verdi/effekt. Det førte til at Russland ikke var i stand til å nytte flyplassen for å få frem styrker til å ta Kiev i henhold til plan. Som diskutert tidligere i studien er stor operasjonell eller strategisk effekt noe spesialoperasjoner søker å oppnå og spesialstyrker skal anvendes til. Ikke taktisk understøttelse. Slik sett var jo dette både og, og derfor interessant.

Tidligere sjef for UKRSOCOM Viktor Khorenko, som var sjef under perioden som dekkes av denne studien, ble i november 2022 kort intervjuet i en podcast på det amerikanske nettstedet «War on the

---

Rocks». Her fortalte Khorenko blant annet at UKRSOF, under hans ledelse, var organisert i autonome grupperinger med et regionalt ansvarsområde. Før invasjonen startet ble gruppene sendt ut til sine ansvarsområder for å gjøre forberedelser og starte å forme kampen i disse områdene, som og inneholdt det å etablere kontakt med lokalbefolkningen. I dette inngikk spesielt det å oppnå kontakt med de som var eller kunne bli medlemmer av Motstandsbevegelsen. Disse menneskene ble ofte tilordnet UKRSOFs enheter som kjentmenn. Khorenko forklarer videre at hans grupper opererte langt unna andre deler av det ukrainske forsvaret, og at de hovedsakelig bedrev «raids», «snatch-operations», bakhold og informasjonsinnhenting på russiske enheter. De ga og måldata på russiske enheter til andre enheter i det ukrainske forsvaret for engasjement av disse (Khorenko & Evans, 2022).

UKRSOF som eliteinfanteri

Rett i forkant av angrepet 24.02.22 organiserte det ukrainske forsvaret utlevering av våpen til sivile som ønsket å sloss mot russiske styrker i områdene i og rundt Kiev ved en eventuell invasjon. Dalsjö hevder at det er vanskelig å måle hvilke effekter dette hadde på å stoppe den russiske fremrykningen mot Kyiv, men det er åpenbart at de Ukrainske territoriale styrkene (TDF), UKRSOF og andre irregulære stridende med droner, enkle panservern-våpen og anti-luftskyts påførte de russiske styrkene kostnader under deres fremrykning mot Kyiv. Både som et problem den fremrykkende styrken måtte håndtere og som forsinket fremrykningen, men og når de samme enhetene begynte å angripe logistikk-kolonnene som skulle understøtte den raske fremrykningen for de relative lette russiske bataljonstridsgruppene (BTG), hvor man til slutt stoppet den russiske fremrykningen og ga det ukrainske forsvaret tid til å mobilisere, ta en fot i bakken og komme i en bedre posisjon for å stanse den russiske offensiven (Dalsjö, 2022, s. 6; Dieanu, 2022, s. 224–225; Hansen et al., 2023, s. 182). Her hadde kampene rundt Hostomel flyplass nordvest av Kiev og ukrainernes nektelse av russisk bruk av flyplassen til å fly inn styrker og tungt stridsmateriell stor betydning for at man klarte å holde russiske konvensjonelle styrker utenfor selve Kiev (Borsuk, 2023; Collins et al., 2023; Dieanu, 2022, s. 225).

Når man ser på den utstrakte bruken av UKRSOF i forsvaret av Kiev området og innsats for å bremse fremrykningen mot Kiev, er det rimelig å anta at UKRSOF også ble nyttet som elite-infanteri andre steder i Ukraina i invasjonens første periode.

Mye tyder altså på at UKRSOF i starten av krigen først og fremst ble brukt som konvensjonelle elitestyrker i samarbeid med konvensjonelle enheter (Borsari, 2023; Kramer & Schneider, 2023; White & Mehta, 2022). Dette kan tenkes å være et resultat av UKRSOFs tilgjengelighet og regionale

---

tilnærming i Ukraina, som gjør de spesielt gripbare for å anvendes der hvor den lokale militære ledelsen anser det som mest kritisk å bremse russiske styrkers fremrykning. Dette ser man spesielt nord og nordøst i Ukraina. Det er dog spor av mindre operasjoner som kan minne om DA- og SR-operasjoner i form av blant annet små bakhold mot betydelig større og konvensjonelt overlegne styrker. Her har UKRSOF blant annet nyttet droner, geriljateknikker og innrapportering av måldata på russiske enheter til de konvensjonelle styrkene for å levere kinetisk effekt, hovedsakelig i form av artilleriild (Dalsjö, 2022, s. 6; Hansen et al., 2023, s. 182). Det er lite ved disse operasjonene som i seg selv faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner som nyttes for denne studien, men det er oppdrag som løses innenfor oppdragsspekteret gitt SOF, og som ligner på forhåndsplanlagt SR- og DA-opdrag. Samtidig virker det som at flere av disse oppdragene bærer preg av tilfeldigheter, når det for eksempel kommer til hvilke mål man planlegger med å ta. Som omtalt er jo bruken av UKRSOF for å forstyrre det som etter hvert ble den berømte russiske kolonnen nord av Kiev gode eksempler på dette. Dette er neppe spesialoperasjoner i seg selv, men det er operasjonelt og strategisk viktige effekter som oppnås av at UKRSOF kan nyttiggjør seg av ferdighetene og kjennetegnene på spesialstyrker. De opererer i små team, langt unna andre egne og logistisk støtte, og løser oppdragene med et høyt taktisk ferdighetsnivå mot en antatt sterkere fiende.

Etter hvert blir og UKRSOF mer synlig aktive i sør, blant annet med operasjoner mot den okkuperte Chornobaivka-flyplassen ved Kherson (Borsari, 2022).

På den ene siden har UKRSOF bidratt tungt inn i den ukrainske kampen for å bremse og til slutt stoppe den russiske fremrykningen under invasjonen i februar-mars 2022. De har blitt ansett som gode profesjonelle enheter av høy kvalitet, som militære beslutningstagere har ønsket å bruke der hvor man ønsker stor sannsynlighet for suksess. Altså som konvensjonelt elite-infanteri som løser konvensjonelle oppgaver. På den ene siden er dette helt sikkert nøye vurderinger som er tatt av det ukrainske forsvaret og deres beslutningstagere som sto ovenfor et massivt angrep og en rask offensiv i retning Kiev under den første perioden av den russiske invasjonen i februar 2022. På den andre siden er veldig mange av de oppdragene UKRSOF har løst i starten av invasjonen åpenbart feil anvendelse av SOF. Det er ikke så mange av de andre konvensjonelle oppdragene eller oppgavene UKRSOF har blitt brukt til som kan sammenlignes med Hosthomel hva angår operasjonell eller strategisk effekt. Og da er det vanskelig å rettferdiggjøre prinsipielt feil anvendelse av spesialstyrker. Flere kilder peker videre på at denne misbruken av SOF har vært kostbar (Borsari, 2022; Kramer & Schneider, 2023; T. R. Searle et al., 2023, s. 8–9). SOF brukt som elite-infanteri til støtte for konvensjonelle enheter har kostet mange ukrainske spesialoperatører livet. Det er ikke frigjort noen

---

tall på tap av spesialstyrker, men det er åpenbart at misbruken har gått hardt utover de 2000 soldatene UKRSOF besto av i februar 2022. Den andre kostnaden er knyttet til tapte muligheter, hva annet man kunne nyttede disse enhetene til, med muligheten for å oppnå en mye større effekt enn ved å bruke de som elite-infanteri. Det er samtidig påfallende at dette skjer etter restruktureringen av ukrainske spesialstyrker etter 2014. Det er flere grunner til at militære spesialstyrker i vesten i stort er organisert i en SOCOM struktur, en av de er å hindre misbruk av SOF, eller heller å muliggjøre best bruk av SOF for militære ledere på operasjonelt og strategisk nivå (T. R. Searle et al., 2023, s. 8).

UKRSOF og spesialoperasjoner

I Ukraina-krigen er det utvilsomt slik at både Motstandsbevegelsen og den generelle befolkningen i de okkuperte områdene har gitt, og gir, informasjon om russiske styrkedisposisjoner og bevegelser og måldata på russiske enheter til det ukrainske forsvaret gjennom flere metoder. Hovedsakelig nyttes eksisterende chat-apper som Telegram eller nyutviklede apper for akkurat dette formålet. UKRSOF har en åpenbar rolle som ledelsen av Motstandsbevegelsen, men som beskrevet over er det og slik at de ukrainske etterretnings- og sikkerhetstjenestene og står for store deler av agentnettverket og informasjonstilfanget fra de okkuperte områdene.

Det er mulig, og kanskje sannsynlig, at tilgangen på informasjon fra de okkuperte områdene har økt med tiden, samtidig som man nå vet at det allerede i de første timene av den russiske invasjonen ble rapportert om russiske styrkers posisjoner fra sivile til det militær. Samtidig er det rimelig å anta at dette har blitt formalisert og strukturert bedre under krigens gang. SBUs og NGO'en «Come Back Alive»s chatbot for rapportering av russiske styrker er et eksempel på dette og var på plass allerede i mars 2022 (Kepe & Demus, 2023, s. 20). Ut ifra dette er det mulig å resonere seg til at UKRSOFs rolle som informasjonsinnhenter i de okkuperte områdene, utover via Motstandsbevegelsen, ikke nødvendigvis er hverken viktig eller stor. Dette skal jo i prinsippet åpne for at UKRSOF i større grad kan nyttes til andre oppgaver for spesialstyrkene. Dette være seg andre oppdrag i de okkuperte områdene eller oppdrag inne i Russland, som for eksempel operasjoner mot russiske høyverdimal. Dette har studien ikke oppnådd innsikter i. Ut ifra det informasjonsgrunnlaget som har vært tilgjengelig vil jeg tørre å påstå at det er lite sannsynlig at dette har funnet sted i utstrakt grad.

Dalsjö oppsummerer tidlig i krigens gang med at erfaringene fra Ukraina tilsier at stor og effektiv motstand innledningsvis, for å kjøpe seg tid for at større deler av de planlagte styrkene for defensive militære operasjoner kan komme i posisjon for å slå tilbake, er viktig. Stor eller sterk motstand må ikke her nødvendigvis forstås som store styrker i forberedte defensive posisjoner. Små enheter som

---

forstyrrer synkroniseringen i motstanderens angrepsplan og pågående operasjoner gjennom å møte de til strid der det lønner seg for disse, og som forstyrrer forsyningsplaner og forsinker logistikk og, kanskje først og fremst, skaper usikkerhet, utrygghet og rammer motstanderens moral, har utvilsomt effekt (Dalsjö, 2022, s. 3,6). Dette er helt i tråd med Kiras syn på den strategiske verdien av spesialoperasjoner til støtte for større militære operasjoner og kampanjer.

Etter hvert som dynamikken i krigen har endret seg, har og noe av oppdragsmønsteret for UKRSOF endret seg. Når Ukraina nærmer seg motoffensiven på sensommeren 2022, blir UKRSOF brukt til å forberede operasjonsområdet og motstanderen for det som skal komme. De ble blant annet satt til å gjøre dette i forkant av offensivene for å gjenerobre Khershon og ta tilbake større deler av Kharkiv-regionen. Her leverte UKRSOF måldata for flere betydningsfulle presisjonsangrep mot russiske kommando- og kontrollnoder og oppmarsjområder som forberedelser til kampene som skulle komme, til støtte for den større konvensjonelle kampanjen i regionen (Borsari, 2023; Khurshudyan & Hrabchuk, 2022). Som beskrevet i underkapittelet vedrørende UKRSOF og motstandsbevegelsen er det tydelig at det gjennomføres operasjoner av UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU, alene eller i samarbeid med motstandsbevegelser i de okkuperte områdene. Flere av operasjonene kan betegnes som spesialoperasjoner.

Videre begynte det etter hvert å dukke opp rapporter om sabotasje, eller det som Russland ofte omtaler som ulykker, inne i Russland og på Krim-halvøyen. Dette kom relativt overraskende på flere. Russland har over tid satset på og bygget opp sine «A2AD»-systemer, som er lagvise nektelsesvåpen. Disse våpnene er hovedsakelig kinetiske, men systemene omfatter og våpen i det elektromagnetiske spektrumet. Det skal være spesielt vanskelig å entre «A2AD»-områder, allikevel kan det tyde på at både Ukrainske angrepshelikoptere, droner og personell har kommet seg inn i både Russland og på Krim (Danylyuk, 2023; T. R. Searle et al., 2023, s. 6–7). Spørsmålet må jo da stilles om hvor godt overvåket og beskyttet disse områdene faktisk har vært, eller om disse systemene har gitt Russland en falsk trygghet. Å kunne angripe Russland langt inne på eget territorium eller innenfor områder de selv anser som sikre har åpenbare operasjonelle og strategiske effekter, selv om det og følger med strategisk risiko. Risikoen kan være knyttet til å samle Russland og bidra til å legitimere Russlands krig og forsøk på å okkupere Ukraina. Ukraina kan risikere å miste støtte grunnet vestens frykt for eskalering, først og fremst horisontal, men og vertikal i form av russisk anvendelse av nukleære våpen. Etter hvert som enkeltstående ukrainske operasjoner inne på Krim-halvøyen og i Russland

---

ikke har resultert i noen av delene har operasjonstempoet gått opp og aksepten i Vesten tilsynelatende økt.

UKRSOF, HUR og SBU

Av operasjonene inne i Russland eller på Krim, i tidsperioden denne undersøkelsen dekker, er kanskje angrepet på Kertsj broen 8 oktober 2022 det som har fått mest media-oppmerksomhet, og kanskje det mest overraskende og spektakulære. Dette er på mange måter en klassisk spesialoperasjon under definisjonen som nyttes i denne studien. Angrepet er rettet mot en russisk sårbarhet, som de verdsetter høyt og ønsker å beskytte. Det blir angrepet på en ukonvensjonell måte, og har stor og flere strategiske effekter hvis det lykkes. Det har og strategiske effekter hvis det ikke lykkes fullt ut, ved blant annet å vise at man er i stand til å ramme et høyverdi-mål på Krim-halvøya. Samtidig er det ikke en spesialoperasjon som er gjennomført av UKRSOF, men av SBU (Chiu, 2023). Og slik er det med flere av operasjonene som gjennomføres, både i de ukrainske okkuperte områdene, inkludert Krim, men og inne i Russland. Det er lite man finner som attribuerer mot UKRSOF, men mye som omhandler HUR eller SBU (Miller & Khurshudyan, 2023; nlekkas, 2024) Det er samtidig ikke noen tvil om at UKRSOF og gjennomfører operasjoner både i de okkuperte områdene, men og inne i Russland (Danylyuk, 2023). Samtidig er det tilsynelatende SBU og HUR som gjennomfører og påtar seg ansvaret for de mest komplekse spesialoperasjonene. Kildene som er nyttet for denne studien har både bevisst og ubevisst beveget seg inn på forholdet mellom UKRSOF, HUR og SBU. Flere, spesielt media, er tidvis lite presise når man omtaler ukrainske spesialstyrker. UKRSOF og spesielle enheter fra HUR og SBU omtales om hverandre som ukrainske elitestyrker, spesialstyrker eller hemmelige krigere. Andre er mer presise, og skiller på hvilken moderorganisasjon enhetene opererer under. Historisk har ukrainsk spetnaz vært tilknyttet forløperen til HUR og SBU, slik spesialstyrker i sovjet var tilknyttet etterretnings- og sikkerhetstjenestene. I denne studien av denne spesifikke perioden av den russisk-ukrainske krigen, kan det se ut som at det er tre forskjellige organisasjoner som alle har enheter som kan kategoriseres som spesialstyrker underlagt, og som alle har agenter og nettverk inne i okkuperte områder. Det hadde vært naturlig å tenke at det går en deling mellom HUR og SBU ved Ukrainas grenser, at SBU har et ansvar innenfor grensene og HUR et ansvar for det som skjer utenfor, men dette skillet er vanskeligere å trekke når Russland har okkupert deler av Ukraina, og vanskelig å identifisere gjennom kildene i denne studien. Innsikter peker mot at det er SBU og HUR som har gjennomført de mest komplekse spesialoperasjonene, både i de okkuperte områdene og i Russland (Miller & Khurshudyan, 2023). Det er rimelig å anta at dette påvirker hvordan UKRSOF blir ansett og anvendt militært, og hvilken oppdragsportefølje de blir gitt. Studien peker mot at UKRSOF i

---

stor grad har blitt brukt slik som spetnaz tradisjonelt har blitt brukt av Sovjetunionen, som taktisk støtte for konvensjonelle manøverelementer (Bukkvoll, 2016, s. 14).

Oppsummering

Det er flere innsikter som understøtter påstandene om at UKRSOF i utstrakt grad har blitt nyttet som elite-infanteri og løst konvensjonelle oppdrag i perioden denne studien dekker. En av konsekvensene av dette er at UKRSOF innledningsvis, i etterkant av den russiske fullskala invasjonen 24. februar 2022, har tatt betydelige tap. Man må sette spørsmålstegn ved dette, all den tid misbruk av SOF er godt beskrevet i tilgjengelig SOF teori og godt kjent i SOF generelt. Det er og påfallende at dette skjer under en SOCOM, som skal sørge for god anvendelse av SOF. Samtidig viser funnene at UKRSOF og gjennomfører operasjoner faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner, eller som kan minne om eller som innehar elementer av spesialoperasjoner eller oppdragssett gitt spesialstyrker.

Operasjoner som forstyrrer synkroniseringen i motstanderens angrepsplan og pågående operasjoner og som forstyrrer forsyningsplaner og forsinker logistikk, og som skaper usikkerhet, utrygghet og rammer motstanderens moral, er helt i tråd med Kiras syn på den strategiske verdien av spesialoperasjoner til støtte for større militære operasjoner og kampanjer. UKRSOF har videre og blitt anvendt i konvensjonelle operasjoner som har hatt betydelig operasjonell eller strategisk effekt som kampen om Hostomel, men og som taktisk støtte til konvensjonelle enheter med særdeles liten operasjonell eller strategisk effekt.

Flere innsikter peker mot at det er SBU og HUR som har gjennomført de mest komplekse spesialoperasjonene, både i de okkuperte områdene og i Russland. Det er rimelig å anta at dette påvirker hvordan UKRSOF blir ansett og anvendt militært, og hvilken oppdragsportefølje de blir gitt.

4.4 Oppsummering

Jeg har funnet flere innsikter som er relevante for å svare på forskningsspørsmålet.

UKRSOF er ved lov utpekt til å lede motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene. Innsikter som er nyttet i denne studien tyder på at det er mulig at UKRSOF fungerer som, og virker i, det man fra teorien om UW kjenner som undergrunnskomponenten av motstandsbevegelsen. Samtidig er det meget sannsynlig at både den militære etterretningstjenesten HUR og sikkerhetstjenesten SBU er inne og leder og interagerer med motstandsbevegelser i de okkuperte områdene.

Motstandsbevegelsens gerilja-komponent er mer eller mindre fraværende, og utover enkelte

---

sabotasjeaksjoner og likvideringer, gjennomfører motstandsbevegelsene hovedsakelig informasjonsinnhenting. Dog kan sabotasjeaksjonene, resultatene av den måletterretningen motstandsbevegelsene leverer og andre aksjoner gjennomført av UKRSOF eller spesielle enheter fra HUR eller SBU sies å være i tråd med Kiras og hans syn på sammenhengen mellom spesialoperasjoner og utmattelsesstrategi når man ser spesialoperasjoner som en del av en større militær kampanje. Operasjonene redusere fiendens handlefrihet og i den hensikt å gjøre egen krigføring mer effektiv. Det er og på linje funnene som er presentert i boken «SOF in Large Scale combat operations», hvor man blant annet peker på at man må nytte SOF, alene eller med motstandsbevegelser/opprørsgrupper, for å gi motstanderen stadige dilemmaer i sine bakre områder.

Når motstandsbevegelsene allikevel først og fremst gjennomfører informasjonsinnhenting, og sett i sammenheng med truslene motstandsbevegelsene står ovenfor fra russisk kontratetterretning, taler dette for at den ukrainske etterretningstjenesten bør har en tydeligere rolle ovenfor motstandsbevegelsene enn UKRSOF.

UKRSOF har i utstrakt grad har blitt nyttet som elite-infanteri og løst konvensjonelle oppdrag i perioden denne studien dekker. En av konsekvensene av dette er at UKRSOF innledningsvis, i etterkant av den russiske fullskala invasjonen 24. februar 2022, har tatt betydelige tap. Samtidig viser funnene at UKRSOF og gjennomfører operasjoner faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner, eller som kan minne om eller som innehar elementer av spesialoperasjoner eller oppdragssett gitt spesialstyrker. De har gjennomført flere operasjoner som har forstyrret synkroniseringen i motstanderens angrepsplan og pågående operasjoner. De har gjennomført operasjoner som har forstyrret forsyningsplaner og forsinket logistikk, og som har skapt usikkerhet, utrygghet og rammet fiendens moral. Dette er helt i tråd med Kiras syn på den strategiske verdien av spesialoperasjoner til støtte for større militære operasjoner og kampanjer. Studien svareer således ut at UKRSOF i noen grad har gjennomført operasjoner i tråd med SOF teori.

UKRSOF har videre tidvis blitt anvendt i konvensjonelle operasjoner som har hatt betydelig operasjonell eller strategisk effekt, men og i stor grad til operasjoner med særdeles liten operasjonell eller strategisk effekt.

Videre har studien avdekt at det er sannsynlig at det er spesielle enheter hos HUR og SBU som først og fremst gjennomfører spesialoperasjoner i de okkuperte områdene og i Russland. Studien har ikke søkt å finne årsaksforhold knyttet til dette, men en konsekvens av dette kan se ut til å være den konvensjonelle anvendelsen av UKRSOF til støtte for mindre manøverelementer fra den Ukrainske hæren, lik bruken av sovjetisk-type spetnaz som man historisk har sett fra sovjetisk og russisk side.

---

5 Konklusjon

Studiens innsikter

I denne studien har jeg sett på hvordan UKRSOF har blitt anvendt i krigen mellom Russland og Ukraina i perioden fra 24. februar til 11. november 2022. Videre har jeg sett på om de operasjonene UKRSOF har løst har vært i tråd med SOF-teori på bruk av SOF til støtte for, eller som en del av, større militære operasjoner. Det viktigste teoretiske grunnlaget har vært Kiras og hans analyse av spesialoperasjoners strategiske effekt og Toguchi og Krivdos utgivelse av case-studier gjennomført av flere forskere på historiske SOF operasjoner i LSCO, og deres konklusjoner derifra.

Det fremkommer av studien at UKRSOF i stor grad har blitt anvendt som en konvensjonell elitestyrke, elite-infanteri, til støtte for konvensjonelle manøverelementer. Innsikter kan tyde på at UKRSOF har tatt betydelig tap i perioden, og at dette kan knyttes direkte til anvendelse av de som elite-infanteri. Dette er ikke unikt for krigen i Ukraina. Det er samtidig slik at enkelte av disse operasjonene har hatt stor operasjonell eller strategisk effekt for Ukraina, spesielt under invasjonens første dager. Så selv om UKRSOF da har blitt anvendt på en måte de ikke er tiltenkt, så har de bidratt til stor operasjonell eller strategisk effekt, som spesialoperasjoner søker å oppnå. Det er dog kun et fåtall av disse operasjonene som har bidratt til dette, hvor kampene om Hostomel er det klareste eksempelet.

Samtidig har UKRSOF gjennomført flere operasjoner som faller inn under definisjonen av spesialoperasjoner, eller som kan minne om eller som innehar elementer av spesialoperasjoner eller oppdragssett gitt spesialstyrker, og som søker å oppnå effekter som er i tråd med det teoretiske grunnlaget for bruk av SOF til støtte for større militære operasjoner. Studien svareer således ut at UKRSOF i noen grad har gjennomført operasjoner i tråd med SOF teori. Flere av disse operasjonene er gjennomført av UKRSOF i samarbeid med motstandsbevegelsene i de okkuperte områdene. Sabotasje og likvideringer er mer fremtredende enn DA mot militære mål, selv om DA'er har blitt gjennomført, men da av UKRSOF alene.

Allerede ved starten av den siste russiske invasjonen mottok ukrainske styrker informasjon om russiske styrkedisponeringer fra den ukrainske sivilbefolkningen. Denne strømmen av informasjon fra de okkuperte områdene har bare økt i perioden denne studien dekker, og måten informasjonen blir gitt på har blitt formalisert og standardisert gjennom forskjellige apper. Denne informasjonen nyttes til generell situasjonsforståelse, men og målbekjempning og vurdering etter gjennomførte angrep. Studien peker mot at behovet for at UKRSOF skal gjennomføre SR i de okkuperte områdene er

---

marginale, all den tid motstandsbevegelsen og HURs og SBUs agentnettverk allerede leverer dette. Dette skulle ha åpnet for at disse kapasitetene nyttes for eksempel mot militære høyverdimål inne på russisk territorium, men det har studien ikke oppnådd innsikter i. Ut ifra det informasjonsgrunnlaget som har vært tilgjengelig vil jeg tørre å påstå at det er lite sannsynlig at dette har funnet sted i utstrakt grad.

Anbefaling om videre forskning

Studien har videre avdekket at det er etterretnings- og sikkerhetstjenestene, HUR og SBU, som først og fremst gjennomfører komplekse spesialoperasjoner. Dette har mest sannsynlig effekt på hvilken oppdragsportefølje UKRSOF blir gitt, og har sannsynligvis resultert i at oppdragsporteføljen har vært mer preget av oppdrag for elite-infanteri enn for spesialstyrker. Om årsakene til dette er kulturelle, historiske, eller knyttet til myndighet og ansvarsområde bør det forskes videre på, i den hensikt å se etter evt policy utfordringer eller anbefalte policy endinger for utviklingen av vestlige småstaters SOF hva angår operasjoner i LSCO, samt kommando- og kontrollrelasjoner mellom etterretningstjenester og SOF.

I slutten av juli 2021 ble ansvaret for og kommando over de ukrainske motstandsbevegelsene delegert til Sjef UKRSOF. Etter den siste russiske invasjonen av Ukraina som starter 24. februar 2022 kan det virke som at det ikke er utelukkende UKRSOF som håndterer og leder motstandsbevegelsene og -nettverkene i de okkuperte områdene. Informasjon er det største og viktigste bidraget til motstandsbevegelsene inne i de okkuperte områdene. Samtidig er det stadig forbedrede og hardtslående russiske kontraetterretningsarbeidet den største trusselen for motstandsbevegelsene og agenter i de okkuperte områdene. Historisk har både klassisk UW og moderne UW først og fremst vært ledet av etterretningsorganisasjoner. SOFs rolle ovenfor motstandsbevegelser til støtte for større militære konvensjonelle operasjoner bør det forskes på fremover, med krigen i Ukraina som utgangspunkt, i den hensikt å innrette SOF for, og utvikle policy på, forholdet mellom nasjonens egen motstandsbevegelse og SOF.

Litteraturliste

Ansbacher, Y., & Schleifer, R. (2022). The three ages of modern Western special operations forces.

Comparative Strategy, 41(1). <https://doi.org/10.1080/01495933.2021.2017741>

Axe, D. (2022, april 1). *Ukrainian Attack Helicopters Apparently Just Slipped Into Russia And Blew Up*

A Fuel Depot. Forbes. <https://www.forbes.com/sites/davidaxe/2022/04/01/ukrainian-attack-helicopters-just-slipped-into-russia-and-blew-up-a-fuel-depot/>

Borsari, F. (2022, mars 15). *Hunting the Invader: Ukraine's Special Operations Troops*. CEPA.

<http://cepa.org/article/hunting-the-invader-ukraines-special-operations-troops/>

Borsari, F. (2023, mai 22). *Ukrainian Special Forces—Preparing the Battlefield*. CEPA.

<https://cepa.org/article/ukrainian-special-forces-preparing-the-battlefield/>

Borsuk, A. (2023, februar 10). *Russia-Ukrainian War 2022: Battle of Hostomel*. Graduate Research

Conference (GSIS) - 2023 Rising Uncertainty in World Politics.

https://digitalcommons.odu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=gsis_studentconference

Bowen, A. S. (2022). *Russia's War in Ukraine: Military and Intelligence Aspects—R47068* [CRS Report Prepared for Members and Committees of Congress]. Congressional Research Service.

<https://crsreports.congress.gov>

Bukkvoll, T. (2016). Russian Special Operations Forces in Crimea and Donbas. *The US Army War*

College Quarterly: Parameters, 46(2). <https://doi.org/10.55540/0031-1723.2917>

Chiu, L. (2023, november 28). 'Every Russian With a Smartphone Is Our Friend' – Ukraine Releases

Details on Kerch Bridge Strikes. Get the Latest Ukraine News Today - KyivPost.

<https://www.kyivpost.com/post/24737>

Collier, D. (2011). Understanding Process Tracing. *PS: Political Science & Politics*, 44(4), 823–830.

<https://doi.org/10.1017/S1049096511001429>

-
- Collins, L., Kofman, M., & Spencer, J. (2023, august 10). *The Battle of Hostomel Airport: A Key Moment in Russia's Defeat in Kyiv*. War on the Rocks.
<https://warontherocks.com/2023/08/the-battle-of-hostomel-airport-a-key-moment-in-russias-defeat-in-kyiv/>
- Dalsjö, R. (2022). *Några observationer från kriget i Ukraina av relevans för svenskt försvar* (FOI Memo 7970). FOI.
- Danylyuk, O. V. (2023). *Against the Odds: Lessons from the Ukrainian Resistance Movement*. RUSI.
<https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/against-odds-lessons-ukrainian-resistance-movement>
- Danylyuk, O. V. (2024, januar 23). *Against the Odds: Lessons from the Ukrianian Resistance Movement*. Lærdommer fra Ukraina, Oslo. <https://www.ffi.no/aktuelt/arrangementer/ffi-seminar-laerdommer-fra-ukraina>
- Department of the Army. (2019). *ADP 3-0 Operations*. https://irp.fas.org/doddir/army/adp3_0.pdf
- Department of the Army. (2022). *Field Manual No. 3-0*. Department of the Army.
- Dieanu, A.-C. (2022). THE ROLE OF UKRAINIAN SPECIAL OPERATIONS FORCES WITHIN THE WAR IN UKRAINE. *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE «STRATEGIESXXI»*, 18(1), 220–228.
<https://doi.org/10.53477/2971-8813-22-26>
- Dzwonczyk, J., & Merkley, C. (2023). Through a Glass Clearly: An Improved Definition of LSCO. *Military Review*. <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/Online-Exclusive/2023-OLE/Through-a-Glass-Clearly/>
- Falk, T. O. (2022, september 6). *Ukraine's partisans won't win war but can 'wreak havoc': Analysts*. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/6/ukraine-partisans-wont-win-war-but-can-wreak-havoc-analysts>
- Fiala, O. C. (2022, desember 31). Resilience and Resistance in Ukraine. *Small Wars Journal*.
<https://smallwarsjournal.com/index.php/jrnl/art/resilience-and-resistance-ukraine>

-
- Finlan, A. (2019). A dangerous pathway? Toward a theory of special forces. *Comparative Strategy*, 38(4).
[https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/01495933.2019.1633181?needAccess=true
&role=button](https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/01495933.2019.1633181?needAccess=true&role=button)
- Ford, M. (2022). *The Smartphone as Weapon part 2: The targeting cycle in Ukraine*. Matthew Ford.
- Gray, C. S. (2015). Tactical Operations for Strategic Effect: The Challenge of Currency Conversion. *JSOU, Special report*.
- Hansen, S., Husieva, O., & Frankenthal, K. (Red.). (2023). *Russia's War of Aggression against Ukraine: "Zeitenwende" for German Security Policy*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.
<https://doi.org/10.5771/9783748917205>
- Horncastle, J. R., & MacLennan, J. A. (2021). Where Eagles Err: Contemporary Geopolitics and the Future of Western Special Operations. *Special Operations Journal*, 7(1), 43–54.
<https://doi.org/10.1080/23296151.2021.1904572>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? - Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Cappelen Damm.
- Joint Chiefs of Staff. (2014). *JP 3-05, Special Operations*. CJCS.
- Joint Chiefs of Staff. (2016). *JP 1-02 Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. CJCS.
- Kepe, M., & Demus, A. (2023). *Resisting Russia: Insights into Ukraine's civilian-based actions during the first four months of the war in 2022* [Research report]. RAND Corporation.
- Khorenko, V., & Evans, R. (2022, november 14). *A Conversation with Ukraine's Special Operations Commander* [Intervju]. <https://warontherocks.com/2022/11/a-conversation-with-ukraines-special-operations-commander/>
- Khurshudyan, I., & Hrabchuk, K. (2022, november 18). Stealthy Kherson resistance fighters undermined Russian occupying forces. *Washington Post*.

-
- <https://www.washingtonpost.com/world/2022/11/18/kherson-resistance-partisans-russia-occupation/>
- Khurshudyan, I., Sly, L., & Suliman, A. (2022, august 10). Crimea airfield blast was work of Ukrainian special forces, official says. *Washington Post*.
- <https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/10/ukraine-russia-crimea-beach-blast/>
- Kilcullen, D. (2019). The Evolution of Unconventional Warfare. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 2(1), Artikkel 1. <https://doi.org/10.31374/sjms.35>
- King, A. (2018). What is special about special operations forces? I *Special Operations Forces in the 21st Century*. Routledge/Taylor & Francis Group.
- Kiras, J. (2015). A Theory of Special Operations: “These Ideas Are Dangerous”. *Special Operations Journal*, 1, 75–88. <https://doi.org/10.1080/23296151.2015.1062677>
- Kiras, J. D. (2006). *Special Operations and Strategy: From World War II to the War on Terrorism*. Routledge.
- Kiras, J. D. (2016). Irregular Warfare. I D. Jordan, D. J. Lonsdale, I. Speller, C. Tuck, & C. D. Walton, *Understanding modern warfare* (Second edition). Cambridge University Press.
- Kiras, J. D. (2019). Future Tasks: Threats and Missions for SOF. *Special Operations Journal*, 5(1), 6–24. <https://doi.org/10.1080/23296151.2019.1581424>
- Kramer, E., & Schneider, P. (2023, juni 2). *What the Ukrainian Armed Forces Need to Do to Win*. War on the Rocks. <https://warontherocks.com/2023/06/what-the-ukrainian-armed-forces-need-to-do-to-win/>
- Last, D. M. (2004). Special Operations Forces in Conventional Armies: «Salvation Army» or «Dirty Dozen»? *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2459452>
- Liebermann, O. (2022, august 27). *How Ukraine is using resistance warfare developed by the US to fight back against Russia* | *CNN Politics*. CNN. <https://www.cnn.com/2022/08/27/politics/russia-ukraine-resistance-warfare/index.html>

-
- Madden, D., Hoffmann, D., Johnson, M., Krawchuk, F. T., Nardulli, B. R., Peters, J. E., Robinson, L., & Doll, A. (2016). *Toward operational art in special warfare*. Rand Corporation.
- McRaven, W. H. (1995). *Spec ops: Case studies in special operations warfare: theory and practice*. Presidio.
- Miller, G., & Khurshudyan, I. (2023, oktober 24). Ukrainian spies with ties to CIA fight shadow war. *The Washington Post*.
- Milley, G. M. A. (2023). Strategic Inflection Point: The Most Historically Significant and Fundamental Change in the Character of War Is Happening Now—While the Future Is Clouded in Mist and Uncertainty. *JFQ: Joint Force Quarterly*, *hornhorn*(110).
- Ministry of Defence. (2021). *Defence in a competitive age* [Defence Command Paper]. Ministry of Defence.
- NATO. (2019). *AJP 3-5 ALLIED JOINT DOCTRINE FOR SPECIAL OPERATIONS Ed B V1*. NSO.
- nlekkas. (2024, januar 10). *Tip of the Spear: Analyzing Ukrainian Intelligence Operations Behind Russian Lines*. Georgetown Security Studies Review.
<https://georgetownsecuritystudiesreview.org/2024/01/10/tip-of-the-spear-analyzing-ukrainian-intelligence-operations-behind-russian-lines/>
- Pettersson, U., & Illis-Alm, H. (2022). Resistance Operations: Challenges and Opportunities for Special Operations Forces. *Journal on Baltic Security*, *8*(1), 76–93.
https://doi.org/10.57767/jobs_2022_0009
- Santora, M. (2022, juni 6). Guerrilla Attacks Signal Rising Resistance to Russian Occupation. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/06/06/world/europe/occupied-ukraine-guerrilla-attacks.html>
- Searle, T. (2017). *Outside the Box: A New General Theory of Special Operations* (Nr. 17–4). JSOU.
- Searle, T. R., Marsh, C., & Petit, B. (2023). Ten Surprising Lessons for Special Operations Forces from the First 20 Months of Putin’s Full-Scale Invasion of Ukraine. *Interpopulum*.

-
- Shamir, E., & Ben-Ari, E. (2018). The Rise of Special Operations Forces: Generalized Specialization, Boundary Spanning and Military Autonomy. *Journal of Strategic Studies*, 41(3), 335–371.
<https://doi.org/10.1080/01402390.2016.1209656>
- Stejskal, J. (2020). *Special Forces Berlin: Clandestine Cold War operations of the US Army's elite, 1956-1990*. Casemate.
- Stringer, K. D. (2022). Special Operations Forces (SOF): The Integrators for Total Defense and Resistance. *Journal on Baltic Security*. https://doi.org/10.57767/JOBS_2022_0001
- Stringer, K. D. (2023). Special Operations Forces Institution-Building: From Strategic Approach to Security Force Assistance. *JFQ: Joint Force Quarterly*, 110, 75–87.
- The Economist. (2024, februar 5). How cheap drones are transforming warfare in Ukraine. *The Economist*. <https://www.economist.com/interactive/science-and-technology/2024/02/05/cheap-racing-drones-offer-precision-warfare-at-scale>
- Toguchi, R. M., & Krivdo, M. E. (Red.). (2019). *The Competitive Advantage: Special Operations Forces in Large-Scale Combat Operations*. Army University Press.
- USASOC. (2017). *Communicating the ARSOF narrative and setting the course to 2035*. Department of the Army.
- USSOCOM. (2015). *USSOCOM White paper—The Gray Zone*.
- Votel, J. L., Cleveland, C. T., Connett, C. T., & Irwin, W. (2016). *Unconventional Warfare in the Gray Zone*.
- Watling, J. (2021). *Whitehall Report 1-21 Sharpening the Dagger—Optimising Special Forces for Future Conflict*. RUSI. https://static.rusi.org/whr_special_forces.pdf
- Watling, J., Danylyuk, O. V., & Reynolds, N. (2023). Preliminary Lessons from Russia's Unconventional Operations During the Russo-Ukrainian War, February 2022-February 2023. *RUSI Special Report*.

Watts, S., Zeigler, S., Jackson, K., Mcculloch, C., Cheravitch, J., & Kepe, M. (2021). *Countering Russia: The Role of Special Operations Forces in Strategic Competition*. RAND Corporation.

<https://doi.org/10.7249/RR-A412-1>

White, A. (2022, mars 4). *Ukraine conflict: Ukrainian special operations forces in focus*. Janes.Com.

<https://www.janes.com/defence-news/news-detail/ukraine-conflict-ukrainian-special-operations-forces-in-focus>

White, A., & Mehta, A. (2022, april 29). Europe's special operators are watching Ukraine closely for lessons learned. *Breaking Defense*.

<https://breakingdefense.sites.breakingmedia.com/2022/04/europes-special-operators-are-watching-ukraine-closely-for-lessons-learned/>

Wikipedia. (2024, mars 15). *Timeline of the Russian invasion of Ukraine (29 August – 11 November 2022)*. Wikipedia.

[https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Timeline_of_the_Russian_invasion_of_Ukraine_\(29_August_%E2%80%93_11_November_2022\)&oldid=1213857250](https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Timeline_of_the_Russian_invasion_of_Ukraine_(29_August_%E2%80%93_11_November_2022)&oldid=1213857250)

Wilson III, I. (2022). Rediscovering the Value of Special Operations. *JFQ: Joint Force Quarterly*, 105, 37–43.